

Tartu Ülikool
Maailma keelte ja kultuuride instituut

Kertu Paas
TÕLKEPRAKTIKA EESTI RAHVA MUUSEUMI VEEBILEHEL
Magistritöö

Juhendaja: Terje Loogus, PhD

Tartu
2024

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Muuseum	5
1.1 Muuseumid Eestis	5
1.2 Eesti Rahva Muuseum ja selle roll	6
2. Suhtlus muuseumi külastajatega.....	9
2.1. Muuseumitekstid.....	10
2.2. Muuseumitõlge	12
3. Muuseumitõlke analüüs Eesti Rahva Muuseumi veebilehel	15
3.1 Eesti Rahva Muuseumi veebileht	15
3.2 Maandumisleht.....	17
3.4 Näitus „Kohtumised“	41
3.4.1. Ajarada	44
3.4.2. Rahvas ja riik.....	48
3.4.3. Linnad linnas	49
3.4.4. Oma ase	50
3.4.5. Paralleelilmad.....	52
3.4.6. Talu elu ja talu ilu.....	52
3.5 Järeldused.....	53
Kokkuvõte	56
Kasutatud kirjandus	58
Summary.....	61
Lisad	63

Sissejuhatus

Aastal 2024 kannab Tartu linn Euroopa kultuuripealinna tiitlit. Tartu 2024 veebilehe andmetel on sellekohane programm justkui suur kultuuripidu, mis meelitab siia külalisi nii Eestist kui välismaalt. Üks kolmest Tartu 2024 eesmärgist on „Tartu ja Lõuna-Eesti omapära ning erilise esiletoomine nii kohalikule kui välismaisele publikule“, samuti on eesmärgiks „ühe miljoni külastuse saamine 2024. aasta lõpuks“. (Tartu 2024) See tähendab, et suur osa kultuuripealinna sündmustest luuakse sihiga kanda edasi tähtsat osa Eesti kultuuripärandist nii, et sellest saavad osa nii kohalikud kui ka need, kes antud kultuurist veel nii teadlikud ei pruugi olla. Tartu ja Lõuna-Eesti külastajate hulga suurenemine toob tõenäoliselt endaga kaasa ka külastajate suurenemise Eestis, eriti programmis osaleva piirkonna kultuuriobjektide külastajate arvu tõusu. Kuna Eesti kultuuripärandi üks tähtsam edasikandja Eesti Rahva Muuseum (edaspidi ERM) asub just Tartus, siis on oodata, et ka selle muuseumi külastustihedus suureneb. ERMi veebilehe andmetel on muuseumi eesmärk kajastada igapäevaelu, kultuuri ja elamise viisi ja laadi, arvestades selle ajalist, ruumilist ja sotsiaalset mitmekesisust. ERM on olnud ja jääb küllap ka tulevikus Eesti üheks põhiliseks etnoloogiakeskuseks nii uurimistöö kui ka õpetamise alal (Eesti Rahva Muuseum 2023).

Et kultuuri elavana hoida, tuleb tihtipeale kasuks see, kui ka kajastatavale kultuurile ja keelele võõrad rahvad selle kohta mingil moel teadmisi omandada saavad. Tänapäeval toimub infootsing peamiselt internetis, seda ka muuseumide puhul. Muuseumi veebilehe tekstid on tihti need vahendid, mille kaudu potentsiaalsed külastajad ammutavad esialgset infot käsitletavate teemade, eksponaatide ja sündmuste kohta. See esialgne info muuseumi kodulehel võib mõjutada külaliste käitumist ja ootusi. Teema sügavamaks käsitlemiseks on oluline mõista, mis üldse on muuseumitekstid, kuidas väliskülalistega suheldakse ja kuidas muuseumitõlge võib erineda teiste tekstide tõlkimisest. Sellest lähtuvalt on magistritöö eesmärk saada teada, kuidas Eesti Rahva Muuseum suhtleb veebilehe kaudu väliskülalistega ja mis strateegiaid selleks kasutab. Keskendudes tekstidele, mis esinevad muuseumi veebilehel, vaatlen selles magistritöös muuseumitõlget tänapäevases ja aktuaalses kontekstis.

Uurimisküsimused on järgmised:

- Millist infot väliskülalistele esitatakse ja kas see erineb kohalikele külastajatele pakutavast teabest?
- Mil määral info ERMi veebilehel keelte vahel erineb?

- Milliseid strateegiaid väliskülalistega suhtlemisel kasutatakse?

Läbi nendele uurimisküsimustele vastamise panustan muuseumitõlkealaste teadmiste laiendamisse Eesti kontekstis. Seni on teemakohaseid uurimistöid meie pärandi ja kultuuri kohta muuseumides tehtud vähe. Üheks neist on näiteks Jolan Henriette Koduvere poolt keeltevahelise tõlke kohta Tartu Ülikooli muuseumis (Koduvere 2022). Terje Loogus ja Jaanika Anderson keskenduvad oma artiklis samuti Tartu Ülikooli muuseumile ja uurivad, kuidas muuseum võõrkeelt rääkivate külastajatega suhtleb ja mis strateegiaid selleks ajalooliselt on kasutatud (Loogus & Anderson 2024). Laiemalt on Eesti muuseumitõlke alaste uurimistööde vähesus eriti märgatav interneti ja veebilehtedega seotud teemadel.

Töö algab sissejuhatusega, sellele järgneb teoreetiline raamistik, mis sisaldab informatsiooni muuseumide, Eesti muuseumide ja Eesti Rahva Muuseumi olemuse kohta. Muuseumitekstide peatükis selgitan, mida muuseumitekstideks peetakse ja mis on nende ülesanded. Samuti kirjeldan, kuidas muuseumitõlge muust tõlkest erineb ning mis meetodeid selle tõlketüübi loomisel ja analüüsimisel kasutatakse. Pärast teoreetilist raamistikku analüüsin Eesti Rahva Muuseumi veebilehe maandumislehte ja püsinäituse „Kohtumised“ tutvustust.

Töö aitab kaasa muuseumitõlke kui uurimisvaldkonna laienemisele Eestis ja aitab teadvustada selle olulisust. Töö aitab mõista muuseumitõlke üldist olemust ja seda, millele muuseumitõlkeid luues tuleks keskenduda, läbi selle võib töö olla õppematerjaliks tõlkeõpetuse üliõpilastele. Kuna töö keskmes on muuseumi veebileht, siis lisab töö Eesti muuseumitõlke uurimisvaldkonnale tänapäevase, digitaliseerimisele keskenduva vaatenurga.

1. Muuseum

Rahvusvaheline Muuseumide Nõukogu (ICOM) defineerib muuseumit kui mittetulunduslikku ja alalist asutust, kes uurib, kogub, säilitab, tõlgendab ning eksponeerib materiaalselt ja vaimset pärandit. Ta on ühiskonnale avatud, ligipääsetav ja kaasav ning seisab mitmekesisuse ja kestlikkuse eest. Muuseum tegutseb ja vahendab teavet eetilisel ja professionaalsel üheskoos kogukondadega, pakkudes harivaid ja nauditavaid kogemusi ning võimalusi järelemõtlemiseks ja teadmiste jagamiseks. (ICOM 2022)

Eesti muuseumiseaduse § 2 kohaselt on muuseumi kui juriidilist isikut määratletud järgmiste tunnuste alusel: tal peab olema muuseumikogu, millest vähemalt pool on muuseumi omandis või vähemalt 50-aastase lepingu alusel muuseumi kasutuses. Muuseumi ülesanne on muuseumide rahvusvahelistele dokumenteerimispõhimõtetele tuginedes pärandi sihipärane kogumine, kogu üle arvestuse pidamine, selle pikaajaline säilitamine ja kättesaadavaks tegemine. Muuseum teostab ka koguga seotud uurimistöid nii, et kasumit ei jaotata ja tulemused on rahvale avalikult haridustegevuste, teaduslike või populaarteaduslike teoste vahendusel kättesaadavad. (MuuS 2023) Muuseumid peavad seega meie ühiskonnas ja kultuuris täitma erinevaid ülesandeid ja rahuldama eri huvigruppide vajadusi. Muuseum peab säilitama pärandit ning ühiskonnas oma rolli säilitamiseks suutma käia ka ajaga kaasas.

1.1 Muuseumid Eestis

Kultuuriministeeriumi (2023) andmetel on Eestis 170 muuseumi ja 227 külastuskohta. Muuseumiseaduses (2023), selgitatakse, et need jagunevad omandivormi järgi järgmiselt: riigimuuseum, riigi sihtasutuse muuseum, munitsipaalmuuseum, avalik-õigusliku isiku muuseum, eramuuseum. Riigimuuseum on näiteks ministeeriumi hallatav riigiasutus, valitsusasutus, mis tegutseb ministeeriumi valitsemisalas või selle asutuse struktuuriüksus (MuuS § 2¹ lg 1). Riigi sihtasutuse muuseumid on riigi sihtasutused, riigi osalusel asutatud sihtasutused või nimetatud isikute struktuuriüksus või nimetatud isikute asutatud sihtasutus (MuuS § 2¹ lg 2). Munitsipaalmuuseum on kohaliku omavalitsuse üksuse asutus või selle üksuse asutatud juriidiline isik, mille kaasasutaja ei ole riik, see võib olla ka nimetatud asutuse või isiku struktuuriüksus (MuuS § 2¹ lg 3). Avalik-õigusliku isiku muuseumiks loetakse avalik-õiguslikku juriidilist isikut või selle struktuuriüksust (MuuS § 2¹ lg 3). Eramuuseum on aga eraõiguslik juriidiline isik või selle struktuuriüksus, mis ei ole riigi sihtasutuse muuseum ega munitsipaalmuuseum (MuuS § 2¹ lg 5). Selles magistritöös käsitletav Eesti Rahva Muuseum

kuulub riigimuseumide hulka.

Eestis jagunevad riigimuseumid viie ministeeriumi valitsemisaladesse. Kultuuriministeeriumi valitsemisalas on teiste hulgas näiteks Eesti Arhitektuurimuseum, Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuseum ja selles töös fookuses olev Eesti Rahva Muuseum. Eesti Sõjajärgmuseumit valitseb aga kaitseministeerium, Eesti Loodusmuuseumit ja Maanteemuuseumit kliimaministeerium ning Eesti Tuletõrjemuseumit siseministeerium. (Kultuuriministeerium 2023) Muuseumide rahastamise aluseks on kultuuriministri määrus „Riigieelarvest muuseumide tegevustoetuse taotlemise, taotleja hindamise ja toetuse määramise tingimused ja kord“. Vahendid rahastamiseks tulevad kas otse riigieelarvest, kohalike omavalitsuste, ülikoolide eelarvest või saadakse need Muinsuskaitseametilt, Eesti Kultuurkapitali ja Rahvakultuuri Keskuse kaudu. Esimest tüüpi, otse riigieelarvest tulevat rahastamist, korraldatakse vaid riigimuseumide puhul. (Kultuuriministeerium 2023)

1.2 Eesti Rahva Muuseum ja selle roll

Eesti Rahva muuseum asutati Tartus 1909. aastal. Alguses tegelesid muuseumiga entusiastid, aga juba siis olid olemas vanavarakogud. Tervest Eestist toodi asju Tartusse ning neid hoiti erinevates hoonetes üle linna, näiteks Vanemuise teatrihoones ja aadressil Gildi tänav 8. Kogumisele andis hoogu 1917. aastal Gildi tänava majas toimunud tulekahju, sellele järgnes muuseumi kogude taastamine, mis leidis inimeste seas positiivset vastukaja ja kutsus neid annetama. Esimestel aastatel tegutseti üüriruumides, kuid vabadussõja järgselt kolis ERM Raadi mõisa ruumidesse, kus 1927. aastal avati esimene püsiekspositsioon. Rahvale näidati näiteks eesti rahvarõivastes mannekeene, suitsusauna koos sisustusega ja erinevaid kunstiteoseid. 1928. aastal avati lisaks kohaliku kultuuri näitustele ka laiem, teiste soome-ugri rahvaste kultuuri kajastav hõimurahvaste ekspositsioon. (Eesti Rahva Muuseum 2023a) Aastal 1931 sai ERM sihtasutuseks, muuseum hakkas rahvaga suhtlema läbi kirjasatjate ehk korrespondentide, kes oma kodukohas vanavara otsisid, inimesi küsitlesid ja muuseumile saadetu kohta arvet pidasid. Muuseum andis inimestele tagasi läbi rahvarõivaste propageerimise ja rahvatantsude teemaliste raamatute. ERM oli sellel ajal silma jäänud ka rahvusvahelisel tasemel, selle väljapanekud võeti hästi vastu näiteks Brüsselis, Berliinis ja Pariisis. (Eesti Rahva Muuseum 2023a)

Teise maailmasõja ajal, 1944. aastal toimus muuseumis järgmine põleng, sel korral Raadi lossis. Muuseumitöötajatel õnnestus suur osa kogusid päästa ning need paigutati Veski

tänava endisesse kohtuhoonesse ning Pauluse ja Püha Aleksandri kirikutesse. Pärast Eesti annekteerimist NSV Liidu poolt ja eriti stalinistliku puhastamise käigus 1950ndate aastate alguses hakati muuseumitöötajaid vallandama ja muuseumit lammutama. Võimule mitte meelepärased esemed peideti ära ja muuseumile jäid vaid otseselt etnograafiliseks peetavad esemed, muuseumi ametlikuks nimeks sai Etnograafia Muuseum. ERM ei mahtunud aga erialamuuseumi raamidesse ning tänu mõistmisele, et ajad muutuvad kiiresti, hakati etnograafiliselt uurima lähiminevikku ja olevikku, teadustöötajad avastasid uusi valdkondi ja selle tagajärjel laienesid etnograafia piirid. 1959. aastal tähistati ERMi 50. aastapäeva, taastati sidemed soome kolleegidega ja korrespondentide võrk loodi uuesti. (Eesti Rahva Muuseum 2023a)

1988. aastaks oli ERMist saanud rahvuslik sümbol. Tekkis Raadi lossi taastamise plaan ja toimus ka heategev oksjon. Plaani aga teostada ei saanud, sest lossi varemed olid peaaegu taastamatud, nõukogude majandus hakkas kokku kukkuma ning 1991. aasta inflatsiooni tõttu kaotas kogutud raha suuresti oma väärtuse. ERM oli aga oma õige nime taastanud ning 2006. aastal valiti rahvusvahelise arhitektuurivõistlusega võidutöö uue rahvamuuseumi ehitamiseks. Uue maja nurgakivi pandi 2013. aastal. (Eesti Rahva Muuseum 2023a) Muuseum Raadil avati külalistele 2016. aastal koos püsinäitustega „Uurali kaja“ ja „Kohtumised“ (Eesti Rahva Muuseum 2023b). Praegu on ERMi valdkond lisaks pärimuskultuurile ka eesti ja soome-ugri rahvaste rahvakultuur, kusjuures üha enam keskendutakse nähtuse ja seisundi asemel nähtuse muutumisele ja protsessile. (Eesti Rahva Muuseum 2023a)

Lisaks külastajatele muuseumi enda kohta info andmisele on muuseumidel oluline roll kanda edasi erinevate kultuuride pärandit. UNESCO (2023) definitsiooni järgi on pärand midagi minevikust, millega elame praegu ja mida ka järgmistele põlvkondadele edasi anname. Nii kultuuri- kui looduspärandit peetakse asendamatuks elu- ja inspiratsiooniallikaks (UNESCO 2023). Ka Eesti Rahva Muuseumi 2025. aasta tulevikupilt näeb ette, et muuseum peaks olema mõjukas kultuuripärandi hoidja ja talletaja. ERMi põhiväärtuste (koostöövalmidus, avatus, järjepidevus ja asjatundlikkus) esitähed moodustavad akronüümi KAJA – muuseumi roll on kaasa aidata pärandi kajamisele ja tekitada ühiskonnas vastukaja. ERM peab oluliseks kogukonna kaasamist ja kultuuripärandile ligipääsetavuse parandamist. (Eesti Rahva Muuseum 2023c)

Muuseum näeb oma arenguvajadustes ette, et kogu rahva muuseumiks olemiseks peab ERM peegeldama ühiskonnas toimuvat, avardama diskussiooni ja seeläbi aitama kaasa

sidusama kogukonna loomisele. Oluliseks peetakse seda, et iga inimene peab muuseumis tundma, et see on just tema jaoks. Analüüsima peab nende inimeste ootusi, kes on pärit erinevatest sotsiaalsetest gruppidest ja kultuuriruumidest. Arvesse tuleb võtta inimeste ootusi, takistusi ja piiranguid muuseumi külastusel ning sellele toetudes tuleb tegeleda kommunikatsioonisõnumite ja -kanalitega. Eesti Rahva Muuseumi eesmärk on toimida nii, et kõik ühiskonnagrupid saaksid muuseumi pakutavast osa ilma vaimsete, tunnetuslike, füüsiliste ja digitaalsete piiranguteta. (Eesti Rahva Muuseum 2023c)

Arenguvajadustes rõhutatakse, et muuseum peab vastama sihtgruppide muutuvatele ootustele ja arvestama ühiskonnas toimuva digiteerimisega. Tähtsaks peetakse külastajate ja kasutajate eelistusi arvestavate digilahenduste arendamist ja nende kasutusmugavuse parandamist. Eesmärgiks peetakse ERMi kui Tartu rikkaliku kultuuriruumi keskuse kuvandi kinnistamist, seda ka seoses Tartu 2024 programmiga. (Eesti Rahva Muuseum 2023c)

2. Suhtlus muuseumi külastajatega

Külastajate ja potentsiaalsete külastajatega suhtlemine on ajas järjest olulisemaks muutunud. Kui vanasti olid külastajad ja huvigrupid lihtsalt ignoreeritava vaataja positsioonil, siis nüüdseks on muuseumid aga suhtlusvahendid, kelle elujõud just nendest samadest külastajatest sõltub (Ravelli 2006: 71). Lihtsasti öelduna on muuseumite ja külastajate vahel olnud vanast autoriteedi-võhiku suhtest saanud võrdsete partnerite suhe ning suhtlus ise on muutunud isiklikumaks ja subjektiivsetele arvamustele vastuvõtlikumaks (Ravelli 2006: 72) Suhtlus toimub nii läbi selle, kuidas erinevaid kogukondi muuseumitegevustesse kaasatakse kui ka läbi väljapanekute ja kasutatud keele (Ravelli 2006: 69–70).

Suhete soojenemisele ja poolte võrdsustumisele on kaasa aidanud see, et muuseumid üle kogu maailma on saanud üheks oluliseks majanduskasvu tõukejõuks. Samal ajal on aga riikide poolne rahaline toetus vähenenud ja muuseumide ülesanne on järjest enam oma olulisust külastajatele ja potentsiaalsetele külastajatele tõestada. Peale rahalise poole on muuseumidelt hakatud ootama ühiskonnaga suhtlemist ja kõigile kogukonna liikmetele võrdsete kättesaadavusvõimaluste loomist (Liao 2018: 45). Suurenenud suhtlusvajaduse tõttu peavad muuseumid sageli lisaks oma asukohariigi rahvale ka väliskülalistega suhtlema ning neid enda juurde meelitama. Robin Cranmeri (2016: 91) sõnul esindavad väliskülalised suurt ja mitmekesist sihtrühma, kelle vajadusi on oluline mõista ja võimalusel täita. Muuseumid saavad nende vajadustega tegeleda nii, et väliskülalistega suhtlemisel kasutatakse just neile sobivaid ja kättesaadavust hõlbustavaid suhtlemisstrateegiaid (Cranmer 2016: 91).

Rahvusvahelistele sihtrühmadele meele järele olemiseks peab arvestama mitmete teguritega. Näiteks on erinevates kultuurides erinevad ühised kultuuriteadmised ja taust, mis võivad neisse kuuluvates inimestes mingi infoga kokku puutudes erinevaid arvamusi tekitada, seega peaks tekstide sisu koostamisel sellega arvestama. (Cranmer 2016: 92–93) Ka vajadused info kujunduse ja formaadi osas võivad kultuuriti erineda. Harjumus kasutada kindlaid fonte, joonevahesid ja näiteks punktloendeid mõjutab samuti seda, mida külastajad muuseumitekstist ootavad ja kui hõlpsasti seda vastu võtavad. (Cranmer 2016: 93–94)

Rahvusvaheliste külalistega suhtlemiseks on Cranmer välja pakkunud neli strateegiat. Esimene, kõige levinum neist, on tõlge. See tähendab, et veebilehtede, brošüüride jms sisu luuakse esialgu ühes keeles ja siis tõlgitakse valmis materjal vajalikesse võõrkeeltesse. Tõlkija võib keeltevaheliste erinevuste tõttu infot lisada või ära jätta. Tulemuseks saadakse kultuuriliselt „hübriidne“ tekst, mis sisaldab endas mõlema kultuuri külgi. See võib olla

keeleliselt hästi mõistetav, kuid kultuurilisi vajadusi mitte rahuldada. (Cranmer 2016: 96–97)

Teiseks samuti levinud strateegiaks on ühe „rahvusvahelise“ teksti loomine. See hõlmab endas kohalikule publikule ühe ja rahvusvahelistele külalistele teise teksti tegemist. Rahvusvaheline tekst kirjutatakse väliskülaliste vajadusi arvesse võttes kohalikust tekstist eraldi valmis ja siis tõlgitakse erinevatesse keeltesse. Võrreldes tõlkega arvestab see strateegia väliskülalistega rohkem, kuid ka selle puhul ei pöörata tähelepanu väliskultuuride omavahelistele erinevustele. (Cranmer 2016: 97–98)

Kolmas strateegia, mis on eelmistest vähem levinud, on kultuuriliselt „kohandatud“ tekstid. Selle puhul luuakse igale sihtrühmale oma tekst, mis vastab hästi külastajate vajadustele. Küll aga on selline strateegia kallis ja kehvasti kontrollitav. (Cranmer 2016: 99) Neljas, samuti vähemlevinud strateegia on kättesaadavate kohalikes keeltes tekstide loomine. Sel puhul luuakse tekst *lingua francas* ehk dominantises keeles, mida mõistab suurem osa külastajatest ja proovitakse sisu hoida sellisena, mis sobib kõigile. Tulemus ei ole küll igale kultuurile eraldi kohandatud, kuid samas ei ole see ka eriti kallis. (Cranmer 2016: 99–100)

2.1. Muuseumitekstid

Ravelli (2006) jagab muuseumitekstid laias laastus kaheks: esimesed on *tekstid muuseumis* – sildid, tekstid seinal ja kirjeldused brošüürides. Need tekstid on tihti paigutatud eksponaatide lähedale ja läbi nende kujuneb külastajatel nähtava kohta mingi arvamuse. Seda tüüpi muuseumitekstidega on tõenäoliselt nii külastajad kui töötajad kõige lähedasemalt tuttavad (Ravelli 2006: 1–2). Samas on ka teist tüüpi, kaudsemad muuseumitekstid ehk *muuseumid kui tekstid*. Seda sorti muuseumitekstide alla kuuluvad viisid, kuidas muuseumid kui institutsioonid tähendust loovad ning külalistega suhtlevad. Oluline on märkida, et esimene aitab kaasa teise mõistmisele. Kasutatud keel, disainielemendid, paigutus ja valitud sisu muudavad muuseumi või väljapaneku üldist mõju (Ravelli 2006: 1–2).

Muuseumitekste on Ravelli järgi võimalik jagada ka nende ülesehituse põhjal. Ta jagab muuseumitekstide ülesehituse kolmeks: makro-, kes- ja mikrotasandiks. Makrotasandil on muuseumitekstides võimalik eristada näiteks žanri ja struktuuri. Žanri mõistmiseks on oluline teada, mis on teksti eesmärk ja milline on seda eesmärki toetav teksti struktuur. (Ravelli 2006: 19–20) Üks tavalisem žanr on näiteks selgitus, mis on äratuntav selle järgi, et nendega selgitatakse, kuidas midagi juhtub või miks mingi asi on selline, nagu ta on. Üldiselt on selgitustel kaks osa: üldine väide selle kohta, mida selgitama hakatakse ja sellele järgnev

põhjendus. Makrotasandil esineb muuseumitekstides ka näiteks arutlusi ja protseduuride kirjeldusi. (Ravelli 2006: 21–25) Igal žanril on oma struktuur, mille järgi on võimalik seda teistest eristada. Kui külastaja mingi žanri ära tunneb, siis on tal võimalik eesootavast paremini aru saada – uut juba tuttavaga võrreldes suudavad inimesed enda ümber toimuvat paremini mõista, olgu see näitus ise või tekst väljapaneku kõrval. Seetõttu on oluline, et žanr vastaks sihtrühmale. (Ravelli 2006: 19–20)

Kesktaasand hõlmab erinevate viitamisvahendite kasutamist, selle tasand jaguneb kaheks: lingvistilisteks ja visuaalseteks viideteks. Kui tekstidel on mitu tasandit ja mitu mõtet, siis on vaja vahendeid, mis viitavad struktuurimuutusele. Lingvistilised viited on näiteks pealkirjad või kokkuvõtavad teemalaused, mis külastajate tähelepanu tõmbavad. Visuaalsed viited on aga näiteks tekstivorming ja disain. Tihtipeale on tegemist mõlema viite seguga, näiteks erinevate tasandite pealkirjad erinevad visuaalselt suuruselt ja viitavad lingvistiliselt teksti erinevate osade tähtsusele. (Ravelli 2006: 30–36)

Mikrotasandil saab Ravelli sõnul muuseumitekste eristada selle põhjal, mis on teksti „sees“. Sellel tasandil on oluline jälgida fraaside tähendusi. Iga väiksemgi muudatus fraasis või fraaside järjekorras muudab teksti tähendust ja selle tasandi probleemide korral muutub tekst loetamatuks. On oluline, et juba teada olev teave ehk „teema“ oleks lugejale teada ja arusaadav enne, kui ta uue teabeni jõuab – oluline on info voolavus. (Ravelli 2006: 36) Ka mikrotasandil esineb lingvistilise ja visuaalse segunemist, näiteks rasvases kirjas kirjutatu tõmbab külastaja tähelepanu. Uue teabe visuaalselt märgatavamaks tegemine kutsub külastajat sellele keskendumale ning silmadega tähtsamate sõnade kiire üle vaatamine aitab näha teksti mõtet. (Ravelli 2006: 36–46)

Muuseumitekstidest aru saamisel peab Ravelli (2006) tähtsaks ka teksti keerukust ning rõhutab suulise ja kirjaliku kõneviisi erinevusi tekstis. On võimalik rääkida kirjalikus keeles ja kirjutada suulises keeles. Üks erinevus kahe kõneviisi vahel on see, et suulises kõneviisis kirjutatud tekst on aktiivsem, tekitab tunde, et lugejaga otsitakse kontakti ja temalt oodatakse tagasisidet. Suuline kõne on aga tihtipeale hakitud ning fraasid selles pole nii seotud kui kirjalikus kõnes. Kirjalikus kõneviisis rõhutatakse asjade nimetamist, suulises aga tegevusi. Üldiselt on vähemalt inglise keeles toimunud liikumine suulisema, vähete sõnadega kirjutamise suunas, kuid oluline on leida tasakaal. (Ravelli 2006: 49–62) Kui muuseumides oleks vaid keerukad, pikad ja teaduslikud tekstid, siis väsiks külastajad kiiresti ära. Küll aga liiga lihtsaid ja napsõnalisi tekste lugedes on inimestel keeruline uut ja huvitavat olemasoleva

teadmiste süsteemiga siduda. Seega on oluline, et tekstide keerukus oleks kooskõlas muuseumikülastajate teadmiste hulgaga.

Selles töös käsitletavat tekstid on veebis asuvad muuseumitekstid, täpsemalt tekstid, millest koosneb muuseumit tutvustav veebileht. Deborah A. Folaron (2010) selgitab, et veebi uurimine läbi tõlkeõpetuse ja tõlkimine veebi abil on suhteliselt uued nähtused, mis on arenenud läbi sotsiaalsete arengusuundade, koos veebi enda tehnoloogilise arenguga. Järjest suurem osa meie igapäevasest elust on seotud internetiga ja seda on võimalik kasutada järjest rohkemates keeltes. Veebi- ja tõlketeaduse liitumine on seega tekitanud uue tõsise uurimisvaldkonna, mille mõistmiseks on vaja aru saada nii veebi tehnilistest kui sotsiaalsetest mõõtmetest. (Folaron 2010: 446–449)

2.2. Muuseumitõlge

Tõlkimine ei ole muuseumide puhul ainus moodus väliskülalistega suhtlemiseks, kuid see on siiski üks populaarsemaid ja sellepärast ka lähemalt uurimist väärt teema. Roman Jakobson on tõlke jaganud kolmeks tüübiks:

- 1) intralingvistiline ehk keelesisene tõlge, mis tähendab ümbersõnastamist;
- 2) interlingvistiline ehk keeltevaheline tõlge, mis tähendab tõlkimist ühest keelest teise;
- 3) intersemiootiline tõlge, mis tähendab verbaalsete märkide edasi andmist mitteverbaalsete märkidega. (Jakobson 1959: 233–239)

Intralingvistiline ehk keelesisene tõlge hõlmab näiteks lokaliseerimise ehk kasutusjuhendite, raamatute, reklaammaterjalide ja muu taolise erinevate versioonide loomist ühes keeles. Samuti loetakse keeltesiseseks tõlkeks ekspertidele koostatud teksti tavainimestele ümber kirjutamist või vanade tõlgete uuesti tõlkimist. (Zethsen 2021) Tihti kasutatakse keeltesisest tõlget koos interlingvistilise ehk keeltevahelise tõlkega, näiteks Euroopa Liidus tõlgitakse keeltevahelist tõlget rakendades ingliskeelne tekst teistesse liikmesriikide keeltesse ning samal ajal tegeletakse keelesisese tõlkega ja muudetakse tekst tavainimestele loetavamaks. Keelesisese tõlke motivaatoriteks on tavaliselt teadmiste, aja, kultuuri või ruumiga seotud tegurid. (Zethsen 2021) Need tegurid tingivad ka muuseumikontekstis keelesisese tõlke kasutamise – näiteks mõistet, mis ühe kultuuri- ja keeletaustaga inimestele on igapäevane, tuleb teise kultuuri jaoks arusaadavas keeles ja sõnastuses lahti kirjutada.

Kuigi interlingvistiline ehk keeltevaheline tõlge kõlab nii mõnelegi lihtsalt ühe keele sõnale teises keeles võrdse leidmisena, siis Jakobsoni kohaselt ei ole kahe keele sõnade vahel tavaliselt

võimalik saavutada täielikku samaväärsust. Näiteks inglise keeles kutsutakse ka kodujuustu juustuks (*cottage cheese*), aga seda vene keelde tõlkides sõna „juust“ (*сыр*) kasutada ei saa, sest selle tähendus on ingliskeelsest sõnast erinev. Küll aga tõlgitakse tavaliselt ühest keelest teise keelde sõnumit, mis koosneb mitmest tähendusühikust. Interlingvistiline tõlge koosneb seega kahest võrdsest sõnumist, mis on esitatud kahes erinevas koodis. (Jakobson 1956: 233)

Intersemiootiline tõlge viitab tõlkimisele erinevate märgisüsteemide vahel. See tähendab näiteks pildi sisu kirjeldamist või raamatust filmi tegemist. Intersemiootilise tõlke analüüsimisel on oluline arvestada tõlke funktsiooni ja vaatluse all olevate semiootiliste süsteemide morfoloogiaga. (Sütiste 2021) Muuseumitõlke kontekstis tähendaks intersemiootiline tõlge näiteks seda, et lähtekeele ja -kultuuri jaoks mõistetava sisuga maalingut, fotot või märki tuleb võõrkeelse sihtgrupi jaoks sõnadega kirjeldada, sest kahe grupi kokkupuuted kunstiteose objektiga on lihtsalt väga erinevad.

Nii nagu Ravelli jagas kaheks muuseumitekstid, jagab Neather (2021) kaheks tasandiks muuseumitõlke. Üks neist on „tõlge muuseumites“ ja teine on „muuseum kui tõlge“. Esimesel tasandil toimub tõlge ühest keelest teise, et erinevate küllastajatega sobituda, teisel tasandil antakse kultuuri muuseumides edasi läbi kultuuriliste kujutiste (Neather 2021). Interlingvistilise tõlke puhul on olulised objektide vahelised suhted. Individuaalsete muuseumitekstide vahel tekib intertekstuaalsus, mida erinevate „makro-žanritena“ edasi antakse. Üks silt annab natuke informatsiooni, mitmeid objekte kirjeldav tekst ja audio võivad aga muid vaatenurki lisada ning kõik need tekstid töötavad omavahel koos. Sellise tekstihulga tõlkimisel tekib intertekstuaalsus nii tõlke ja algteksti vahel kui ka nende samade tõlgitud tekstide endi vahel. Täpset sisu iga vahendi puhul saab muuta, seega on võimalik erinevatele välisküllastajatele neile sobivas vormis infot esitada (Neather 2021). Minnes veelgi sügavamale lingvistilisele tasandile, on kauguse ja ruumi kasutamine eriti oluline siltide tõlkimisel keelte vahel, mis on pikkuselt erinevad. Üldiselt tahetakse, et kõrvuti asuvad sildid oleksid omavahel tasakaalus. Sel juhul tuleb tõlkides näiteks valida, kas külalise jaoks juba nähtavat materjali võiks ühe keele tekstist välja jätta (Neather 2021).

Muuseum ise on justkui kolmedimensionaalne multimodaalne tekst, milles on koos erinevad tähendust kandvad elemendid, nagu näiteks objektid, kirja pandud tekstid, visuaalsed elemendid, fotod, heli ja isegi ruum. Viimase elemendi näitena selgitab Neather, et see, kuidas objektid ruumis paigutatud on, võib juba tähendust suurel määral muuta, sest loome esemete vahel vastavalt nende omavahelisele kaugusele erinevaid seoseid. Algselt juhuslikuna tunduvad

faktorid ei pruugi seega tegelikult tähenduse edasikandmisel objektiivsed olla, keegi, näiteks kuraator nii-öelda tõlgib meile kultuuri oma vaatepunktist (Neather 2021).

Muuseumitekstidel on palju erinevaid ülesandeid ja eesmärke ning et osata neid paremini täita, tulebki lisaks tõlkele endale keskenduda ka tõlkimisele – tegevusele, mille tulemusena on võimalik tekitada mõistmist eri kultuuride vahel. Kuna muuseumitekstide puhul on oluline see, mis tundeid need erinevatest taustsüsteemidest pärit inimestes tekitada suudavad, siis muuseumitõlget uurides on kohane tugineda teooriale, mis keskendub just tõlke funktsioonidele ja eesmärkidele. Funktsionaalse teooria kohaselt põhineb tõlkimisel valitav meetod ja strateegia tõlketgevuse eesmärgist ehk funktsioonist. (Nord 2010) Selline funktsioonile keskenduv teooria erineb võrdsusele keskenduvatest teooriatest, mille puhul peetakse algteksti absoluutseks mõõdupuuks. (Zheng 2017: 624) Funktsionaalse tõlketooria järgi peab tõlkija hästi teadma, kellele ja miks tema tõlget on vaja. Tõlkes on oluline nii tekstisisene kui tekstidevaheline sidusus. Esimene neist tähendab, et sihtteksti adressaat peab teksti mõistma ja suutma seda vastu võtta, teine tähendab, et sihttekst on mingil moel seotud lähtetekstiga. Tõlkija võib proovida algteksti vormi täpselt jälgida, samas võib ta seda kohandada ka sihtkultuuri normide ja tavadega. Arvesse tuleb võtta inimeste kultuurilisi erinevusi käitumises, hinnangute andmisel ja suhtlusolukordades. (Nord 2010) Näiteks informatiivsete tekstide puhul on oluline, et tõlke vorm oleks vaba, kuid sisu originaalisarnane, sest tihti on teave olulisem kui vorming. Oluline on aga ka intertekstuaalne sidusus – tõlkija peaks looma teksti, mis sobib sihtkultuuri tavadega ja on tähendusrikas vastuvõtjale sihtkultuuris. (Zheng 2017: 624–625)

Muuseumitõlge on seega mõjutatud paljudest ühiskondlikest, kultuurilistest, tõlketoreetilistest ja eri sihtrühmade harjumuslikest nüanssidest. Seda tüüpi tõlke paremaks mõistmiseks tuleb seda vaadelda igal tasandil – olulised on sügavamad detailid nagu näiteks grammatika ja sõnastus, kuid sama tähtis on ka laiem arusaamine muuseumi enda rollist kultuuri edastajana eri sihtrühmadele.

3. Muuseumitõlke analüüs Eesti Rahva Muuseumi veebilehel

Eesti Rahva Muuseumi veebilehel nähtavate eestikeelsete ja väliskülalistele koostatud tekstide analüüsimisel kasutan kvalitatiivset, võrdlevat analüüsi. Andmete analüüsis võrdlen info hulka, selle esitamise viisi ja sisu keeltes, milles Eesti Rahva Muuseumi veebileht saadaval on. Uurin, kuid võrd erineb peamiselt kohalikele inimestele mõeldud info sellest infost, millega püütakse kõnetada võõrkeelseid sihtrühmi. Keskendun töös eesti- ja ingliskeelse veebilehe erinevustele, kuid vaatan üldisel tasandil ka seda, mil määral on esindatud teised veebilehe keeled – soome, vene, prantsuse ja läti keel. Kõrvutan oma tulemusi teoreetilises raamistikus välja toodud seisukohtadega ning püüan mõista, mis strateegiaid Eesti Rahva Muuseum väliskülalistega suhtlemiseks kasutab. Kuna terve veebilehe analüüs ühte magistritöösse ei mahu, siis keskendun maandumislehele ja püsinäitusele pealkirjaga „Kohtumised“. Esmalt annan aga ülevaate ERMi veebilehest, selle tekstide loomisest ja tõlkimisest.

3.1 Eesti Rahva Muuseumi veebileht

Eesti Rahva Muuseumi veebilehel on põhjalikku teavet nii muuseumi ajaloo, toimuvate ja tulevaste näituste, peatsete ürituste kui ka erinevate koostöövõimaluste kohta. Antud veebilehel on seetõttu osaliselt reklaami- ja turundusvahendi roll, pakkudes potentsiaalsetele külastajatele taustateavet selle kohta, mis neid muuseumis ees ootab. Sellise tutvustava info põhjal on võimalik otsustada, kas muuseum võiks vastata veebilehte lugeva muuseumihuvilise ootustele. Lisaks reklaamile on veebilehel koheselt nähtavat teavet ka koostööst huvituvatele tudengitele, teadlastele ja töötajatele. Muuhulgas tutvustatakse võimalusi, läbi mille saavad inimesed muuseumi tööd toetada, esilehel on näiteks informatsioon muuseumipoe, kohviku ja ERMi sõprade seltsi kohta.

Veebilehte on võimalik kasutada kuues keeles. Lehe originaalversioon on eestikeelne, ülaribalt on võimalik valida ka inglise, soome, vene, prantsuse ja läti keele vahel. Statistikaameti (2022) andmetel on inglise keel kõige levinum võõrkeel Eestis. Aastal 2021 rääkis inglise keelt emakeelena Eestis 3879 inimest ning see on ka maailmas kõige rohkem räägitud keel (Statistikaamet 2023). Veebilehe võõrkeelsetele kasutajatele esimesena inglise keele pakkumine võib seega mõningal määral lihtsustada info leidmist suure hulga rahvusvahelisuste gruppide jaoks.

Eesti Rahva Muuseumi veebitekstide loomise üldise korralduse mõistmiseks tein

28.02.2024 intervjuu muuseumi kommunikatsiooni- ja turundusjuhi Aivi Jürgensoniga. Tahtsin teada, miks on muuseumi veebilehel lisaks eesti keelele saadaval just inglise, soome, vene, prantsuse ja läti keel ning mõista, kes ja mille põhjal võõrkeelsete tekstide sisu üle otsustab.

Saadavalolevate keelte valiku põhjenduseks ütles Jürgenson, et inglise keel on lihtsalt kõige levinum ja rahvusvahelisem keel. Soome, läti ja vene keeled on valitud mõeldes meie naabritele. Soome keel esindab inglise keele järel Eesti Rahva Muuseumi suuruselt teist sihtrühma, lätikeelne veebileht on aga oluline just seetõttu, et muuseum asub Lõuna-Eestis ja palju kõnetatakse Läti peresid. Vene keel on lisaks naabritele mõeldud ka Eestis elavatele sihtrühmadele, kes eesti keelt info otsimiseks piisavalt ei valda. (Jürgenson 2024) Prantsuse keele olemasolu põhjuseks oletas Jürgenson, et ERMi uue maja arhitektide kolmik oli seotud Prantsuse arhitektuuribürooga. Sellest tulenes tõenäoliselt valik muuseumi avamise ajal, 2016. aastal ka see keel lisada. Ta selgitas, et kaalutud on ka saksa keele lisamist, kuid Saksamaa kui sihtrühm ei ole siiski eriti suur. (Jürgenson 2024).

Kuna uue veebilehe ettevalmistused juba käivad, siis on veebilehe võõrkeeltesse tõlkimine ERMis taaskord asjakohane teema. Tõlkerakenduste parenemise tõttu on hakatud kaaluma, kas kõikidesse keeltesse peaks kogu info täielikult kättesaadavaks tegema, kuid baasvõõrkeeled (inglise, soome ja läti) jäävad ka uuel veebilehel kindlasti alles. Edasised otsused muuseumi veebilehe tõlke osas on veel lahtised, kuid proovitakse olla operatiivses mõttes valmis. (Jürgenson 2024)

ERMi veebilehe võõrkeelsete tekstide koostamisel kehtib põhimõte, et kogu eestikeelset materjali ei tõlgita. Võõrkeeltes antakse edasi see, mida vastavalt sihtrühmadele oluliseks peetakse. Näiteks ei tõlgita alati kõiki jooksvaid sündmuseid. (Jürgenson 2024) Näituste tekstide puhul läheb tõlkesse eestikeelne tekst, aga tulemus sõltub sellest, missugune on näituse kontseptsioon. Poetilisemate näituste puhul ei saa näiteks kasutada luulet ja kujundeid lähtekeelele samas võtmes. Sellistel juhtudel töötatakse tõlkebüroodega, et leida sihtkeele kultuuriruumi tavapärasest keelekasutusest algteksti kujundile samaväärse tähendusega vaste. On oluline, et konkreetsest kultuuriruumist pärit inimesed mõistaksid kujundeid just neile arusaadaval viisil. (Jürgenson 2024) Lisaks kultuuriruumide erisustele ja omapäradele sõltuvad veebitekstid alati ka sellest, kui palju on erinevates keeltes tekstide koostamiseks ressursi. Rolli mängib ka see, kas teenus on tellitud või on võõrkeelseid tekste koostatud majasiseselt. (Jürgenson 2024)

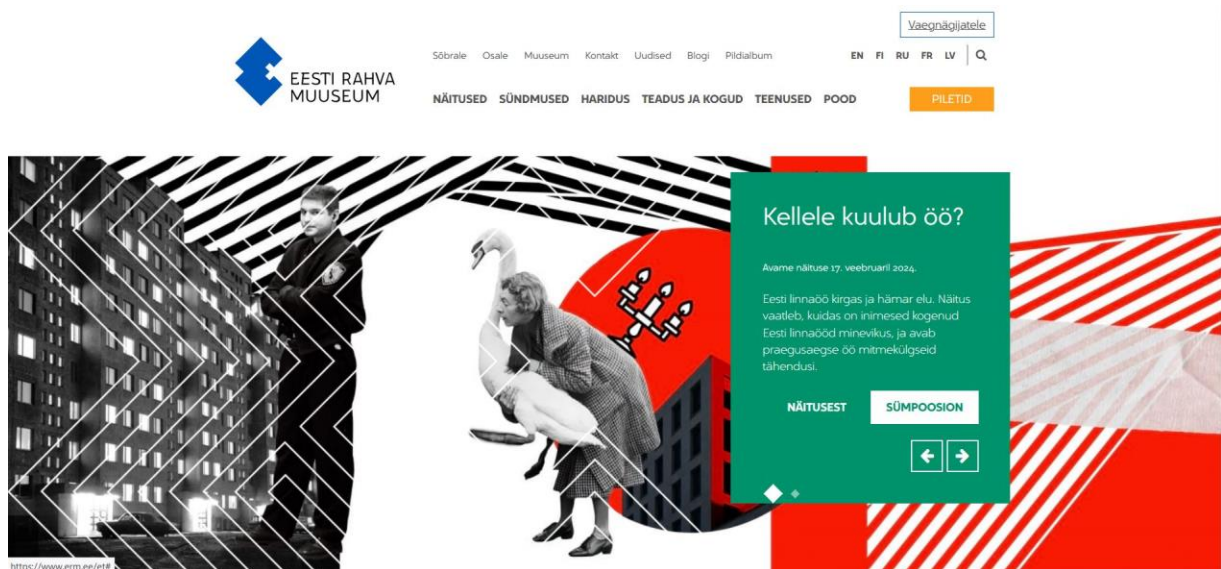
Muuseumis ei ole üht kindlat inimest, kes otsustab, mida võõrkeelsesse teksti lisada ja

mida sealt vajadusel välja jätta – kes tellib, see otsustab. Kommunikatsiooniosakonnal on teadmised sellest, mida üldse tõlkida on vaja. Näiteks näitusi puudutavad baastekstid peavad olema tõlgitud. Kuna ERM on teadusasutus, siis ka projektidega seotult peab info olema kättesaadav mitmes keeles. (Jürgenson 2024). Tõlgitava kohta annavad sisendit ka kuraatorid ja teadlased ise. Nemad on teadlikud sellest, mis tekstid näiteks ERMi kui teadusasutuse evalveerimise ajal komisjoni jaoks võõrkeeltes kodulehel kättesaadavad peavad olema. Lisaks teadusaladele varieerub ka ERMi sotsiaalmeedia postituste tõlkimise vajadus. Näiteks kui toimub üritus Leedu iseseisvuspäeva tähistamiseks, siis tahetakse sellekohaseid internetitekste vastavalt sihtrühmale ka leedu keeles esitleda, isegi, kui seda keelt kodulehel saadaval ei ole. (Jürgenson 2024)

Tekstide tõlkimisel tehakse koostööd võõrkeelt emakeelena rääkivate giidide ja töötajatega, kuid kui tõlge on tulnud väljastpoolt, siis kontrollivad selle üle ka teadlased ja kuraatorid. Ühe näituse tekstidega tegeleb üldiselt üks büroo, kuid riigiasutusena proovitakse muuseumis uutele tõlgetele tellida kolm pakumist. Majas on olemas toimetaja, tõlkesse lähevad juba toimetatud tekstid, kuid üldiselt on muuseumitekstide tõlkimine Eesti Rahva Muuseumis erinevate poolte koostöö. (Jürgenson 2024)

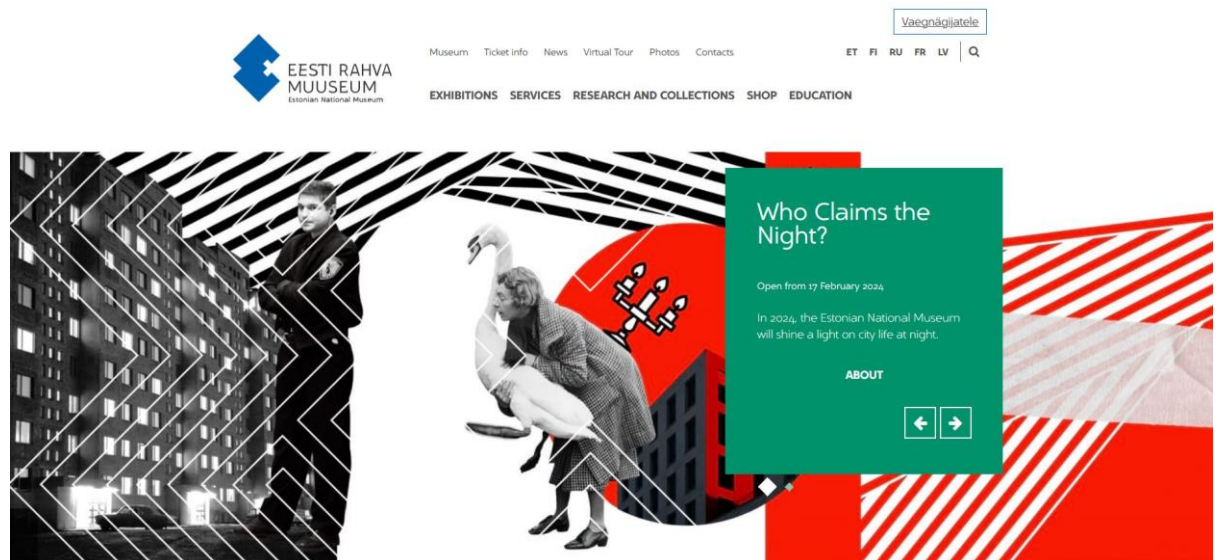
3.2 Maandumisleht

Järgnevalt analüüsin ERMi maandumislehe ülesehitust ja sisu eesti ning inglise keeles. Toon ka võrdlusi teiste olemasolevate keeltega. Veebilehe avamisel on eestikeelsel maandumislehel näha nuppu „Vaegnägijatele“, oranži nuppu piletite ostmiseks, muuseumi logo, kahekordset menüüriba ja uusima näituse reklaami. Menüü on jagatud kahte ritta. Kuna valikud alumises menüüreas on rasvasemas ja suuremas kirjas kui ülemises, siis jääb mulje, nagu oleks alumine rida põhiosa ja ülemine sisaldaks lisavalikuid.

Joonis 1. Eesti Rahva Muuseumi eestikeelne maandumisleht (Eesti Rahva Muuseum 2024)

Ingliskeelsel maandumiselehel on samuti muuseumi logo, mille all on tõlge *Estonian National Museum*, eestikeelse veebilehega ühesuguselt vormistatud kaherealine menüü ja uusima näituse reklaam – info üldine visuaalne paigutus on originaalisarnane. On huvitav, et eestikeelne nupp „Vaegnägijatele“ on ingliskeelsel lehel samuti eestikeelne. Arvatavasti ei oleks sellest nupust inglise keelt kõnelevatele vaegnägijatele eriti kasu. On tõenäoline, et seda nuppu on kas lihtsalt unustatud tõlkida või on tegemist üksiku uue funktsiooniga, mille jaoks ei ole veel palgatud eraldi tõlkijat.

Joonis 2. Eesti Rahva Muuseumi ingliskeelne maandumisleht (Eesti Rahva Muuseum 2024a)

Visuaalsel võrdlusel on näha, et ingliskeelsel lehel ei ole oranži menüünuppu, mis piletite ostmise leheni viib. Tõenäoliselt on selle põhjuseks see, et muuseumis on eesti keele mittekõnelejalatel võimalik kohapealt saadud „nutipiletitega“ ekspositsioonide juures olevate tekstide keelt muuta. Eesti keelt kõnelevad inimesed saavad endale tellida tavalise pileti ja seetõttu muuseumis näost-näkku pileti kasutamise kohta juhiseid ei vaja. Erinevused keelte vahel ilmnevad ka menüünuppude hulgas. Eesti keeles on ülemisel real seitse valikut, inglise keeles aga kuus. Alumisel real on eesti keeles kuus valikut, inglise keeles viis. Tabelis on toodud ülemise menüüriba valikud, kursiivis on esitatud menüüpunktid, mis erinevad eesti ja inglise keeles:

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
<i>Sõbrale</i>	Museum
<i>Osale</i>	<i>Ticket info</i>
Muuseum	News
Kontakt	<i>Virtual Tour</i>
Uudised	Photos
<i>Blogi</i>	Contacts
Pildialbum	

Esimene erinevus menüüde vahel on nähtav juba nuppude järjestuses. Ingliskeelsel veebilehel keskendutakse alguses muuseumi üldisele tutvustusele, piletiinfole ja uudistele ning seejärel liigutakse virtuaaltuuri, fotode ja kontaktide juurde. On tavapärane, et kontaktide nupp on veebilehtedel viimane menüünupp, kuid eestikeelsel lehel on see paigutatud menüü keskele. Tundub, et ingliskeelsel lehel on keskendunud turistidele loogiliselt ja sujuvalt teabe edastamisele, aga eestikeelsel lehel keskendutakse pigem juba neile, kes on juba muuseumi üldteabega tuttavad ja otsivad sellega isiklikumat seost. Seega on näha, et Ravelliga (2006) nõustutakse ingliskeelsel veebilehel selles osas, et mikrotasandi muuseumitekstide puhul peetakse oluliseks info voolavust. Sel juhul kasutatakse juba varasemalt teada olevat infot uue teabe mõistmiseks. Ingliskeelsel lehel antakse esimese menüünupu all potentsiaalsetele külastajatele üldist teavet muuseumi olemuse ja teemade kohta. Kui külastajad on otsustanud, kas muuseum neid huvitab, siis saavad nad piletiinfoiga tutvuda ning peale seda oma külastuseks valmistumiseks tutvuda viimaste uudistega ja vaadata videotuuri muuseumis liikumise kohta.

Ingliskeelsel lehel on menüü ülemisel real välja jäetud valik “sõbrale”, mis viitab Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsile. See võib tähendada, et seltsi kuuluvad peamiselt eestlased või eesti keelt kõnelevad inimesed. Samuti ei ole ingliskeelsel lehel menüünuppu „osale“, mille

all kutsutakse inimesi muuseumitöös osalema. See võib tähendada, et lehe rahvusvaheline versioon on mõeldud pigem turistidele ja muuseumi kui kultuuriasutuse tutvustamiseks. Tõlgitud versioonis ei kajastu ka nupp „blogi“, kus muuseumi töötajad tutvustavad ERMi argipäeva. See on kooskõlas Aivi Jürgensoni selgitusega, et jooksvaid sündmusi ei tõlgita. Huvitav on aga see, et uudisteni viiv valik (*news*) on olemas ka inglise keeles. Tundub, et kuna blogis on kitsateemalised ja peamiselt muuseumitööga seotud tekstid, aga uudised räägivad muuseumis toimuvatest üritustest ja näitustest, siis peamiselt turistidest koosnevale ingliskeelsele sihtrühmale on otstarbekam just uudiseid edasi anda. Lisaks välissihtrühmade jaoks vähemaktuaalsete teemade puudumisele on ingliskeelse menüü ülariibal originaalist erinev ka see, et lisatud on valikud piletiinfo (*ticket info*) ja virtuaaltuur (*virtual tour*). Need täiendused näitavad samuti seda, et tõlkes on mõeldud pigem turistidele kui koostööd otsivatele välisteadlastele, kes muuseumiga tõenäoliselt mingil muul viisil ühendustes on. ERMi veebilehe soome, vene ja prantsuse keeles esitatud versioonide menüü ülemises reas ongi valikuteks vaid „muuseum“, „piletid“ ja „kontaktinfo“. Lätikeelsel lehel puudub ülariiba aga täielikult.

Menüü alumist rida silmas pidades erineb inglise keelde tõlgitud versioon eestikeelsest ühe valiku osas. Valik „sündmused“ on jäetud vaid originaallehele.

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
Näitused	Exhibitions
<i>Sündmused</i>	Services
Haridus	Research and collections
Teadus ja kogud	Shop
Teenused	Education
Pood	

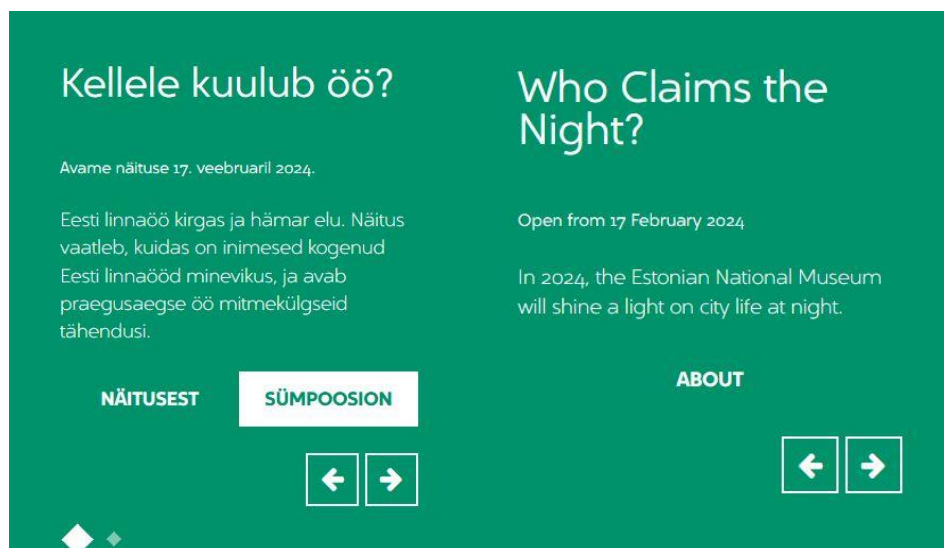
See valik võib olla jällegi tingitud Eesti Rahva Muuseumi poliitikast, et jooksvate sündmuste pidev tõlkimine ei ole üldjuhul prioriteet. Kui vajalikud sündmused on väliskülalistele juba uudiste leheküljel edasi antud, siis on ootuspärane, et liigset ressursi eraldiseisva ja kiiresti muutuva teema peale ei kulutata. Samuti on tõenäoline see, et ERMis toimuvad sündmused ja etendused on tihtipeale eestikeelsed ja seetõttu keelt mittevaldavatele küllastajatele raskesti mõistetavad. Ingliskeelsele lehel on viimane valik menüüs „haridus“ (*education*), kuid see link viib vaid galerii ja ühe Eesti kultuuriga seotud kahe aasta taguse kursuseni. Eestikeelsele veebilehel aga avaneb sellele menüünupule vajutades põhjalik haridusprogramme tutvustav rohkete valikutega leht.

Teistes keeltes esineb menüü alumises reas aga rohkem erinevusi, kui neid esines

ülemises. Kõige rohkem valikuid on vene keeles, milles on saadaval valikud „näitused“, „pood“, „haridus“, „teenused“, ja „teadustegevus“. Valikute rohkuselt järgneb läti keel, milles on „näitused“, „piletiinfo“, „kontaktid“ ja „muuseum“. Soome- ja prantsuskeelsetel veebilehtedel on vaid valikud „näitused“ ja „teenused“. Tundub, et alumisel menüüreal on vähemalt vene keeles rohkem rõhku pandud kohalikele venekeelsetele sihtrühmadele, mida kinnitas ka Aivi Jürgenson. Hariduseteemaline menüünupp viib Eesti kultuuri tutvustava õppereisidest koosneva kursuseni, mille sihtgrupi moodustavad ilmselt Eestis elavad, kuid keelt mitte kõnelevad koolilapsed. Kuna läti keeles ülemist menüüriba ei ole, siis on valik „muuseum“, mis teistes keeltes oli ülaribal, arvatavasti valikute vähesuse tõttu lihtsalt alumise reaga liidetud.

Menüü alumine rida			
Soomekeelne veebileht	Venekeelne veebileht	Prantsuskeelne veebileht	Lätikeelne veebileht
Näyttelyt Palvelut	Выставки Магазин Образование Услуги Научная деятельность	Expositions Services	Izstādes Informācija par biļetēm Kontakti Muzejs

Lisaks menüünuppudele on maandumislehel erinevusi näha ka teistes detailides. Näiteks on esimesel, uusima näituse teemalisel ribal infokast, mis näituse olemust kirjeldab. Juba keelelistesse nüanssidesse laskumata on võimalik märgata, et eesti keeles on kirjeldus silmnähtavalt pikem kui inglise keeles (vt joonis 3).

Joonis 3. Eesti Rahva Muuseumi eestikeelne maandumisleht (Eesti Rahva Muuseum 2024) ja ingliskeelne maandumisleht (Eesti Rahva Muuseum 2024a)

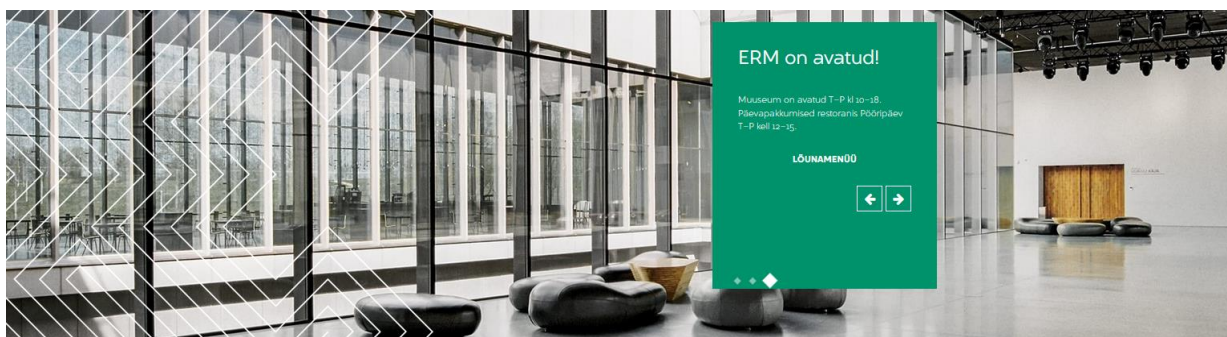
Kellele kuulub öö?	<i>Who Claims the Night?</i>
Avame näituse 17. veebruaril 2024.	Open from 17 February 2024
Eesti linnaöö kirkas ja hämar elu. Näitus vaatleb, kuidas on inimesed kogenud Eesti linnaööd minevikus, ja avab praegusaegse öö mitmekülgseid tähendusi.	In 2024, the Estonian National Museum will shine a light on city life at night.
Näitusest	About
Sümposioon	

Näituse pealkiri erineb keelte vahel rõhuasetuse poolest. Originaalis on tugevamalt rõhutatud ööd, mis kellelegi kuulub. Tõlkes tundub aga tähtsam see keegi, kes ööd omab. Selle asemel, et öö kuuluvuse kohta kasutada sõna *belong* ehk „kuuluma“ on kasutatud tegusõna *claim*. Näituse avamist käsitleva lause puhul on keeltes tehtud vastupidiseid valikuid. Eesti keeles kirjutatakse avamisest mitmuse esimeses pöördes, lugejale on nähtav, et näituse avamise taga on kollektiiv. Inglise keeles sellist autoritele viitamist ei ole, on vaid fakt, et näitus on kindlasti kuupäevast alates avatud. Tegu ei ole täislausel, ka näituse sõna ei ole kasutatud. Eestikeelsele lehel kasutatakse sõna „avame“ olevikuvormi, kuigi näitus on selle kirjelduse ajal juba avatud. Tundub, et kuna tutvustus on kirjutatud enne näituse avamist selle reklaamimiseks, siis on segaduse vältimiseks rõhutatud seda, et muuseumis seda näitust veel näha ei saa. Tõenäoliselt on kiiresti vahetuvaid näitusi tutvustavad tekstid samad läbi kogu näituse

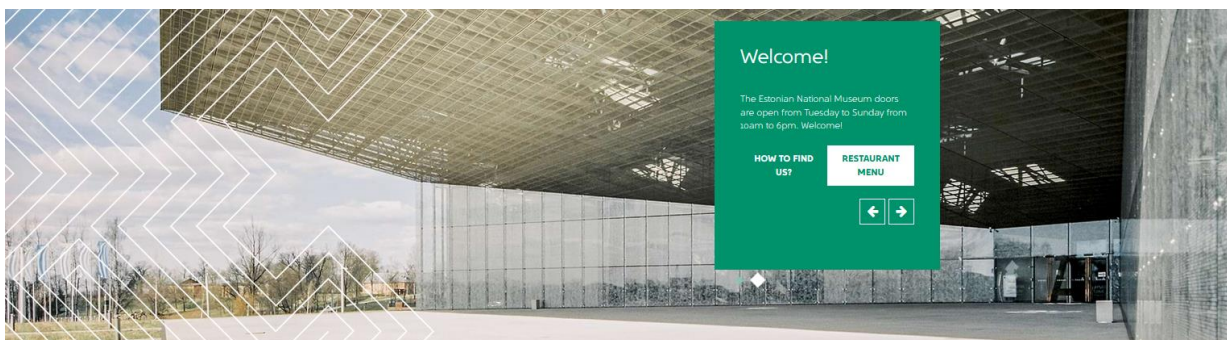
reklaamimise ja avatud olemise aja.

Sisukirjeldus on eesti keeles detailne ja kujunditerohke. Linnaööd iseloomustatakse sõnadega „kirkas ja hämar“ ja väidetakse, et sellel on „mitmekülgsed tähendused“. On ka võimalik mõista, et näituses käsitletakse nii minevikku kui tänapäeva. Inglisekeelne tekst koosneb seevastu vaid ühest kokkuvõtlikust lausest, samuti on infole lisatud näituse toimumise aasta. Välja on jäetud teave, et näitus käsitleb ajalugu ja tänapäeva. Eesti keelse teksti kujundeid pole otse tõlgitud, kuid kontrastiks ööteemale on kasutatud fraasi „valgust heitma“ (*shed a light*). See tõlkevalik tundub sobivat Jürgensoni väitega, et tõlkijad proovivad kujundeid edasi kanda sihtrühmale arusaadavatel viisidel. Kui originaali teksti oleks väliskülalistele edasi antud otsetõlkes, siis ei oleks kujundlikkus tõlkes säilinud. Sõna „näitusest“ on tõlgitud sõnaks „about“. See on ingliskeelsetes veebitekstides laialdaselt kasutatav sõna. Seega tundub, et see tekstiosa on tõlgitud nii, nagu see originaalkeeles on esitatud. Nupu „sümposioon“ puudumist inglise keelest seletab tõenäoliselt taaskord ERMi tõlkepoliitiline fakt, et jooksvaid üritusi ei tõlgita.

Veebilehe soome-, vene-, prantsus- ja läti keelsetel versioonidel sellist viimast näitust kirjeldavat riba ei olegi. Näib, et kui uut näitust või üritust parasjagu ei reklaamita, siis on maandumislehe reklaamriba eesti- ja ingliskeelsetel veebilehe versioonidel sarnane teistes keeltes olevatega. See tähendab, et rohelisel väljal noolele vajutades on võimalik ülariibal näituse reklaami asemel kuvada maandumislehe originaalvälimust – ERMi pilti ja tervitusteksti (vt joonised 4 ja 5).

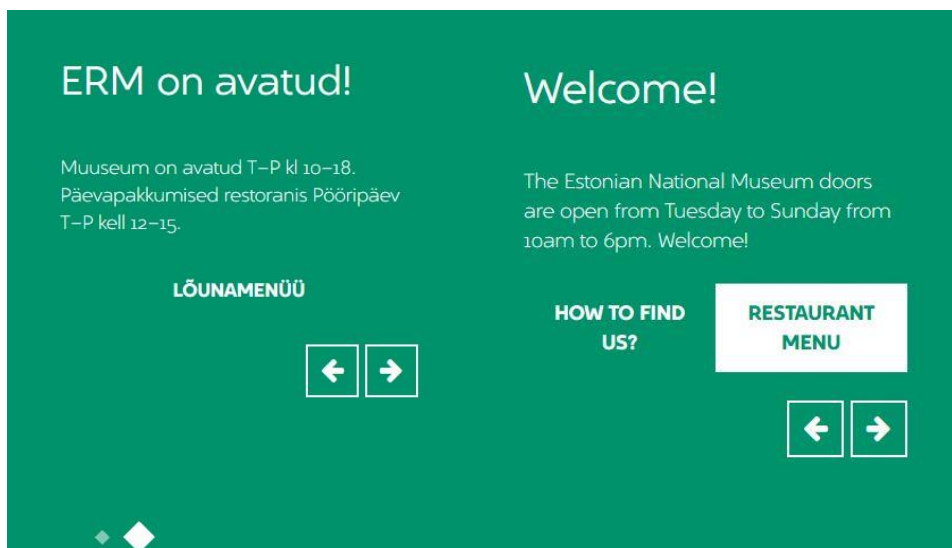

Joonis 4. Eesti Rahva Muuseumi eestikeelne reklaamita maandumisleht (Eesti Rahva Muuseum 2024)

Joonis 5. Eesti Rahva Muuseumi ingliskeelne reklaamita maandumisleht (Eesti Rahva Muuseum 2024a)

Reklaamita, algsel muuseumi maandumislehe ribal on samuti roheline infokast.

Joonis 4. Eesti Rahva Muuseumi eestikeelne reklaamita maandumisleht (Eesti Rahva Muuseum 2024) ja ingliskeelne reklaamita maandumisleht (Eesti Rahva Muuseum 2024a)

Üldine infokast sisaldab teavet muuseumi ja restorani lahtiolekuaegade kohta. Kuigi näituse tutvustus oli eestikeelsel lehel pikem, siis esmapilgul tundub detaili- ja valikurohkem just veebilehe ingliskeelne versioon (vt joonis 4).

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
ERM on avatud!	Welcome!
Museum on avatud T-P kl 10-18. Päevapakkumised restoranis Pööripäev T-P kell 12-15.	The Estonian National Museum doors are open from Tuesday to Sunday from 10am to 6pm. Welcome!
Lõunamenüü	Restaurant menu

Tervitusega pealkiri erineb selles kastis eesti- ja ingliskeelsetel lehtedel esiteks selle poolest, et eestikeelses pealkirjas on muuseumi nimelühend ERM välja toodud, inglise keeles on aga vaid üks sõna – *welcome* ehk „tere tulemast“. See erinevus võrdsustub aga põhijutu esimeses lausepooles. Eesti keeles kasutatakse vaid sõna „muuseum“, aga inglise keeles on kogu nimi, *The Estonian National Museum*, korralikult välja kirjutatud. Eesti keeles on pealkirjaks justkui vaid fakt, et muuseum on avatud, kuid seda on võimalik lugeda ka kutsena. Antud juhul näib mulle ingliskeelne tekst eestikeelsest natuke väljendusrikkam, näiteks räägitakse inglise keeles sellest, et näituse ukсед on avatud, rõhutades sellega külaliste ootamist. Samuti on põhiteksti järele kirjutatud veelkord „tere tulemast“. Tegu võib olla juhusliku kordusega, kuid vaatamata sellele jätavad niisugused hüüdlauseid entusiastliku mulje, mis võib potentsiaalsetele külalistele meeldiv olla.

Jürgensoni välja toodud tõlkepoliitiline asjaolu, et tõlkides püütakse rääkida nii-öelda sihtrühma keeles, on keeli võrreldes samuti nähtav. Näiteks eesti keeles on päevade nimetused kirjutatud lühenditega, inglise keeles on aga täispikkuses sõnad. Kuna mitte kõik inglise keelt kasutavad veebilehe lugejad ei ole inglise keele emakeelega, siis võib sõnade täielikult välja kirjutamine olla segadust kindlamalt ennetavam valik. Sihtrühmale mõeldud keelekasutust on näha ka kellaegade vormingus, inglise keeles tähendavad *am* ja *pm* vastavalt „enne keskpäeva“ ja „pärast keskpäeva“. Paljudes inglise keelt kõnelevates maades ei kasutata 24-tunnist ajavormingut, seega on nähtavasti nende sihtrühmadega tõlkimisel arvestatud. Sihtrühmaga on arvestatud ka infokastile „kuidas meid leida“ (*how to find us*) nupu lisamine. Välisküllastajatele on plaanide tegemiseks oluline teada, mis transpordivahenditega ja kuidas täpselt külastuskohta on võimalik jõuda. Küll aga ei pruugi ka kõik eestlased ja tartlased olla tuttavad ERMi poole liikuvate bussidega. Eestikeelsel lehel on bussidega seotud teave kirjas kontaktide menüünupu alammenüü valiku all „kohale tulemine ja parkimine“, kuid selguse mõttes võiks ka eestikeelsel rohelisel väljal olla väike asukohakirjelduseni viiv nupp.

Peamised sisulised erinevused kahe keele vahel esinevad restoraniga seotud teabes. Suure osa eestikeelse infokasti põhitekstist moodustab lause, mis toob välja ERMi restorani nime ja asjaolu, et seal pakutakse teisipäevast pühapäevani kella 12st 15ni päevapakkumisi. Inglisekeelse kasti põhitekstis restoranist ega päevapakkumistest ei räägita. Eesti keeles on lisaks tekstile veel nupp „lõunamenüü“, mis viib lehe külastajad vastava nädala päevapakkumiste nimekirjani. Inglise keeles on sarnane nupp tekstiga ehk „restorani menüü“ (*restaurant menu*),

see viib aga restorani üldinfo ja lahtiolekuaegadeni. Arvan, et lõunapakkumistest on tihtipeale huvitatud inimesed, kes kas ERMis või selle lähedal töötavad. Kuigi kindlasti on nende töötajate hulgas ka eesti keelt mitte kõnelevaid inimesi, siis tundub ingliskeelne veebileht juba varasemalt välja toodud põhjustel pigem turistidele suunatud olevat ja tõenäoliselt selle tõttu nädalamenüü tõlkimisele rõhku ei panda. Viidates taaskord ka Jürgensoni selgitusele, et ERMi veebilehel jooksvaid sündmusi üldiselt ei tõlgita, on arusaadav, et igal nädalal muutuva ja külastajatele käepärase masintõlkega lihtsasti arusaadava menüü pidevale tõlkimisele kuluks liiga palju ressursi. Tõenäoliselt ei sõltu muuseumi külastus turistide puhul sellest, mida kohalikus restoranis kindlatel päevadel lõunaks pakutakse.

Soome-, vene- ja läti keelsetel lehtedel sisaldab roheline infokast tervitust ja lühikest põhilauset muuseumi kohta. Restorani nende keelte ülariiba infokastis mainitud ei ole.

Soomekeelne veebileht	Venekeelne veebileht	Prantsuskeelne veebileht	Läti keelne veebileht
Tervetuloa!	Добро пожаловать!	Bienvenue!	Laipni gaidīti!
	Информационная стойка: +372 7363051 (информация о билетах)		
Viron kansallismuseo on avoinna tiistaista sunnuntaihin kello 10–18 (maanantaina suljettu).	Музей открыт со вторника по воскресенье с 10 до 18 часов.	Le plus grand musée d'Estonie jamais-vu!	Muzejs ir atvērts no otrdienas līdz svētdienai no pulksten 10–18.
Tule käymään luonamme!		Comment nous trouver?	

Kõikides välja toodud keeltes on eesti- ja ingliskeelsetele lehtedele sarnaselt pealkiri „Tere tulemast“. Venekeelse lehe infokastis on aga ainsana alapealkiri, milles tuuakse välja infonumber, kuhu saab helistada piletiinfo pärimiseks. Soomekeelsel lehel on põhitekstis teave, et Eesti Rahva Muuseum on avatud teisipäevast pühapäevani kell 10–18. Huvitaval kombel on sulgudesse selgituseks lisatud, et see on esmaspäeviti suletud. Võimalik, et see täpsustus on lisatud seetõttu, et soome keelt kõnelevatel külalistel on seoses lahtiolekuaegadega varasemalt segadust või küsimusi tekkinud. Vene keeles on kirjutatud, et muuseum on avatud teisipäevast pühapäevani kella 10st 18ni, lisainfot esmaspäeva kohta eraldi kirjas ei ole, sama hulk teavet on kirjas ka läti keelses infokastis. Sisu osas erineb teistest keeltest kõige rohkem prantsuskeelne põhitekst, kus on hüüdlause kirjas, et tegemist on Eesti läbi aegade suurema muuseumiga.

Lahtiolekuaja teavet kirjas ei ole. Ingliskeelse veebilehe sarnaselt on muuseumisse jõudmise teabeni viiv nupp vaid soome- ja prantsuskeelsetes infokastides. Soome keeles on nupul kirjas hüüdlause sisuga „tule meile külla“ ja prantsuse keeles on nupul küsilause sisuga „kuidas meid leida“. Võib olla, et kuna venekeelsel veebilehel keskendutakse tänapäeval peamiselt vene keelt kõnelevatele kohalikele elanikele, siis ei peeta neile ühistranspordi juhiste välja kirjutamist nii oluliseks. Läti keeles on muuseumisse jõudmise viiside teave leitav kontaktandmete alt. Arvan, et infokastile ei ole eraldi lingiga nuppu lisatud, sest lätikeelsel veebilehel on infohulk piisavalt väike, et see on peamiste menüünuppude alt kiiresti ja lihtsasti leitav.

Eelmainitud infokastiga ribale järgneb ERMi veebilehe maandumislehel üldiste uudiste osa. Kuna jooksva teabe tõlkimine võtab aega ja kõike võõrkeeltesse edasi ei anta, siis on igas keeles maandumislehel näha neid uudiseid, mida on jõutud tõlkida või mis on antud keele kõnelejatele olulisem. Näiteks on lätikeelsel leheküljel näha uudist lätikeelse ekskursiooni toimumisest ja soomekeelsel leheküljel on uudis Soome iseseisvuspäevaga seotud rändnäitusest.

Keelte vahel erinevate uudiste kõrval on Eesti Rahva Muuseumi maandumislehel kõikides saadaval olevates keeltes võimalik aga märgata lehe paremasse äärde paigutatud sinist ristkülikut muuseumi lahtiolekuageade ja piletiinfoga. Infokasti silmapaistva sinise ja valge värvikombinatsiooni ning suure kirjasuuruse tõttu on alust arvata, et tegemist on informatsiooniga, mis peab lehe külastajatele olema lihtsasti loetav.

<p>Oleme avatud</p> <p>Näitused T-P 10-18</p> <p>Restoran T-P 10-18 Päevapakkumised</p> <p>Pood T-P 10-18 ERMi E-POOD avatud 24/7</p> <p>Uurimissaal, raamatukogu ja rahvakultuuri teabekeskus T-R 10-17 28.03 on uurimissaal, raamatukogu ja rahvakultuuri teabekeskus avatud kell 10-14 29.03 suletud</p> <p>SISSEPÄÄS MUUSEUMISSE A-SISSEPÄÄSUST</p>	<p>Museum is open</p> <p>MUSEUM IS OPEN ON 29 AND 31 MARCH</p> <p>EXHIBITIONS TUE-SUN 10:00-18:00</p> <p>RESTAURANT TUE-SUN 10:00-18:00</p> <p>GIFT SHOP TUE-SUN 10:00-18:00</p> <p>E-shop open 24/7</p> <p>Access to the museum from the A- entrance</p>	<p>Olemme avoinna</p> <p>NÄYTTELYT TIISTAI-SUNNUNTAI 10-18</p> <p>RAVINTOLA TIISTAI-SUNNUNTAI 10-18</p> <p>MYYMÄLÄ TIISTAI-SUNNUNTAI 10-18</p> <p>PÄÄSY MUUSEON A- SISÄÄNKÄYNNISTÄ</p>	<p>Музей открыт</p> <p>ВЫСТАВКИ ВТ-ВС 10:00-18:00</p> <p>РЕСТОРАН ВТ-ВС 10:00-18:00</p> <p>МАГАЗИН ВТ-ВС 10:00-18:00</p> <p>ВХОД В МУЗЕЙ СО СТОРОНЫ А-ВХОДА</p>	<p>Horaires d'ouverture</p> <p>EXPOSITIONS/BOUTIQUE DU MARDI AU DIMANCHE, 10H-18H</p> <p>RESTAURANT DU MARDI AU DIMANCHE, 10H-18H</p> <p>ARCHIVES, COLLECTION DE PHOTOGRAPHIES ET BIBLIOTHÈQUE MAR-VEN 10H-17H</p> <p>ACCÈS AU MUSÉE PAR L'ENTRÉE A</p>	<p>Darbalaiķis</p> <p>IZSTĀDES O-SV PLKST. 10-18</p> <p>RESTORĀNS O-SV PLKST. 10-18</p> <p>MUZEJA VEIKĀLS O-SV PLKST. 10-18</p> <p>IEEJA MUZEJĀ NO A IEEJAS</p>
<p>PILET</p> <ul style="list-style-type: none"> • TÄISPLET 15 € • SOODUSPLET 10 € • PEREPLET 30 € <p>TÄPSEM PILETINFO ETTETELLITAVAD GIDITUURID</p>	<p>TICKETS</p> <ul style="list-style-type: none"> • FULL TICKET 15 € • REDUCED 10 € • FAMILY TICKET 30 € <p>TICKET INFO</p>	<p>LIPUT</p> <ul style="list-style-type: none"> • NORMAALILIPPU 15 € • ALENNUSLIPPU 10 € • PERHELIPPU 30 € <p>HUOMI! Saman päivän lippujen myynti päättyy tuntiä ennen näyttelyn sulkemista.</p>	<p>ПОСЕЩЕНИЕ ВСЕГО ДОМА</p> <p>ПОЛНЫЙ 15 €</p> <p>ЛьГОТНЫЙ 10 €</p> <p>СЕМЕЙНЫЙ 30 €</p>	<p>TICKETS</p> <ul style="list-style-type: none"> • PLEIN TARIF 15 € • TARIF RÉDUIT 10 € • TARIF FAMILIAL 30 € <p>NB ! La vente de tickets pour la même journée se termine une heure avant la fermeture de l'exposition</p>	<p>Visas ēkas apmeklējums Visa māja 15 eiro</p> <p>Atlaides biļete 10 eiro</p> <p>Gimenes biļete 30 eiro</p>

Joonis 5. ERMi maandumisleht 28.03.24 kõigis saadaolevates keeltes (Eesti Rahva Muuseum 2024)

Eestikeelne sinine infokast on visuaalsel vaatlusel teistest, ka ingliskeelsest silmnähtavalt pikem ja infotihedam (vt joonis 5).

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
<i>Oleme avatud</i>	<i>Museum is open</i>
	<i>MUSEUM IS OPEN ON 29 AND 31 MARCH</i>
Näitused T-P 10-18	EXHIBITIONS TUE-SUN 10:00-18:00
Restoran T-P 10-18 <i>Päevapakkumised</i>	RESTAURANT TUE-SUN 10:00-18:00
Pood T-P 10-18 ERMi E-POOD avatud 24/7	GIFT SHOP TUE-SUN 10:00-18:00 E-shop open 24/7
<i>Uurimissaal, raamatukogu ja rahvakultuuri teabekeskus</i> T-R 10-17 <i>28.03 on uurimissaal, raamatukogu ja teabekeskus avatud kell 10-14</i> <i>29.03 suletud</i>	

Enne teksti sisule keskendumist on võimalik märgata, et eesti- ja ingliskeelsetel infokastidel on lisaks tavalisele sinise-valge teemale ka oranži värvi tekst, mida üheski teises keeles näha ei ole. Tavalisest värvipaletist erineva tooni kasutamine viitab tõenäoliselt sellele, et info seda värvi tekstis on eriti oluline. Antud juhul on tegemist pühadega, täpsemalt lihavõttepühadega seotud infoga. Inglise keeles on oranž tekst paigutatud kohe pealkirja alla, et külastaja näeks juba enne mujalt otsima hakkamist, et muuseum on 29. ja 31. märtsil avatud. Kuna on tavaline, et pühade ajal on asutused suletud või tavalisest lühemat aega külastatavad, siis on ERMi maandumislehel tõenäoliselt proovitud ennetada seda, et inimesed peaksid info pärimiseks infonumbrile helistama või veebilehelt teabe otsimisele liigselt aega kulutama. On tõenäolisem, et muuseumit külastatakse, kui külastajad ei pea kahtlema, kas neid üldse vastu võetakse. Huvitav on see, et muuseumi üldiste pühadeaegsete lahtiolekuaegade kohta eestikeelses infokastis teave puudub. Eesti keeles on pühadega seotud informatsioon paigutatud poe lahtiolekuaaja järele ning lahtiolekuajad tuuakse välja vaid uurimissaali, raamatukogu ja teabekeskuse kohta. Tundub, et eesti keeles on rõhutatud vaid seda, mis tavalisest erineb, igapäevaste lahtiolekuaegade kinnitamist pole vajalikuks peetud.

Lisaks pühadeinfo erilisele tekstivärvile on esmasel visuaalsel võrdlusel näha, et kahe keele vahel erineb see, kui palju ja mis teksti on valitud kirjutada läbivalt suurte tähtedega. Eesti keeles on suurtähtedega kirjutatud vaid sõnapaar „ERMi e-pood“ ja info selle kohta, et muuseumisse pääseb A-sissepääsust. Inglise keeles on tehtud aga vastupidiseid valikuid, peaaegu kõik sõnad on kirjutatud läbivalt suurte tähtedega, aga just e-poe ja A-sissepääsu teave on kirjutatud väikeste tähtedega. On huvitav, et eestikeelsel lehel on info justkui vaikimisi tavalises kirjas ja üksikud, võib-olla olulisemad faktid on suurte tähtedega välja toodud, ingliskeelsel lehel on aga vastupidi. Üks niisuguse valiku põhjus võib peituda selles, et erineva kultuurilise taustaga inimesed on harjunud erinevate teabeesitusviisidega, on võimalik, et ingliskeelses maailmas on lihtsalt suur osa silte, reklaame ja muud sarnast kirjutatud läbivalt suurte tähtedega. Ka soome, vene, prantsuse ja läti keeltes on näha läbiva suurtähe kasutust, ainult infokasti pealkirjas esineb sarnaselt eesti- ja ingliskeelsetele veebilehtedele lause alguse suurtäht.

Eestikeelne pealkiri „Oleme avatud“ viitab justkui külastaja ja muuseumivahelisele suhtele, mis on soojem, kui ingliskeelne „muuseum on avatud“. Esimese puhul viidatakse

sellele, et muuseumi taga on keegi päris, keegi, kes külastajat ootab. Teise puhul on aga muuseum see, millega inimene kohtub, mitte inimesed, kes muuseumi töötamise eest vastutavad. Inglisekeelsest pealkirjast puudub sõna *museum* eest artikkel *the*, mis grammatiliselt korrektses lauses selle sõna ette sobiks. See võib olla tingitud põhimõttest, et pealkirjad võiksid olla lühikesed. Määrav artikkel puudub ingliskeelsel lehel sama sõna eest ka pealkirja järel asuvas pühi puudutavas lauses. Tundub, et kiireloomulist infot on esitletud nii, et see oleks lugejale nii-öelda diagonaalis lugedes koheselt selge ja et see infokasti vormingut liialt ei muudaks.

Nagu rohelises infokastis, on ka sinises infokastis restorani lahtiolekuaegade järel eesti keeles välja toodud fakt, et saadaval on päevapakkumised, ingliskeelsel lehel see teave puudub. Inglisekeelsel lehel on aga poe lahtiolekuaegadele lisatud täpsustav sõna, et tegemist on suveniiripoega (*gift shop*). Arvan, et tegemist on taaskord asjaoluga, et ingliskeelne veebileht on loodud peamiselt turistidele info edasi andmiseks. Kui inimesed tahavad midagi kodustele viia või oma reisist mälestuseks osta, siis saavad nad juba veebilehelt aru, et ERMis on seda võimalik teha.

Soome-, vene-, prantsus- ja läti keelsete veebilehtede sinine infokast sarnaneb suurtähestuse osas pigem ingliskeelsele lehele. Kõik peale pealkirja on kirjutatud läbivalt suurte tähtedega. Erinev on see, et kuigi inglise keeles on teave A-sissepääsu kohta esitatud väikeste tähtedega, siis teistes keeltes on ka see tekst läbivalt suurte tähtedega. Selle tõttu ei ole sissepääsuteave teistes keeltes lahtiolekuaegade ja muu teksti hulgas nii hästi eristatav kui see on eesti- või ingliskeelsetel lehtedel, kuigi see on muust tekstist natuke suurem. Erineva teabe korral erineva tekstilaadi kasutamine aitab sellistes infoeteludes lugejal sisus lihtsamini orienteeruda.

Soomekeelne veebileht	Venekeelne veebileht	Prantsuskeelne veebileht	Läti keelne veebileht
Olemme avoinna	Музей открыт	Horaires d'ouverture	Darbalaiks
NÄYTTELYT TIISTAI – SUNNUNTAI 10–18	ВЫСТАВКИ ВТ–ВС 10:00– 18:00	EXPOSITIONS/BOUTIQUE DU MARDI AU DIMANCHE, 10H-18H	IZSTĀDES O-SV PLKST. 10- 18
RAVINTOLA TIISTAI – SUNNUNTAI 10–18	РЕСТОРАН ВТ–ВС 10:00– 18:00	RESTAURANT DU MARDI AU DIMANCHE, 10H-18H	RESTORĀNS O-SV PLKST. 10- 18

MYYMÄLÄ TIISTAI – SUNNUNTAI 10–18	МАГАЗИН ВТ–ВС 10:00– 18:00	ARCHIVES, COLLECTION DE PHOTOGRAPHIES ET BIBLIOTHÈQUE MAR-VEN 10H–17H	MUZEJA VEIKALS O-SV PLKST. 10- 18
PÄÄSY MUSEOOM A- SISÄÄNKÄYNNISTÄ	ВХОД В МУЗЕЙ СО СТОРОНЫ А- ВХОДА	ACCÈS AU MUSÉE PAR L'ENTREE A	IEEJA MUZEJĀ NO A IEEJAS

Lisaks suurtähestuse erinevustele on esmasel vaatlusel võimalik märgata ka seda, et teistes võõrkeeltes ei ole oranži teksti. Kuna eesti- ja ingliskeelsetel veebilehtedel oli oranžis kirjas peamiselt pühadega seotud informatsioon, siis toetudes jällegi Aivi Jürgensoni selgitustele, on võimalik, et värviliselt paigutatakse sellesse infokasti jooksev info. Ei ole selge, kas eestikeelsetel veebilehel on ka A-sisepääsu teave kogemata oranžiks tehtud või peetakse oluliseks just kohalikele meelde tuletada, kust täpselt muuseumisse siseneda. Arvan, et kui seda on tehtud selguse huvides, siis tuleks kasuks erivärvilist teksti sisepääsuteabes kasutada ka teistes veebilehe keeltes – seda eriti, kui kogu infokast on kirjutatud läbivalt suurte tähtedega ja erineva tähtsusega teave selle tõttu lihtsasti silma ei paista.

Soome keeles, nagu eestikeelsetel lehelgi, on pealkirjaks „oleme avatud“, vene keeles on ingliskeelse lehega sama pealkiri „Muuseum on avatud“. Prantsus- ja lätikeelsete infokastide pealkirjad on kõige konkreetsemad – „lahtiolekuaeg“. On ka näha, et igas keeles on kasutatud erinevat kellaaja vormingut. Tõlkides on seega arvestatud erinevate gruppide tausta ja harjumustega, arvan, et see aitab külastajatel veebilehe teabes mugavamalt orienteeruda ja end oodatuna tunda.

Lisaks lahtiolekuaegadele kuulub sinise infokasti juurde ka valgel taustal sinise tekstiga kirjutatud teave muuseumipiletite kohta.

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
PILET	TICKETS
<ul style="list-style-type: none"> • TÄISPILET 15 € • SOODUSPILET 10€ • PEREPILET 30€ 	<ul style="list-style-type: none"> • FULL TICKET 15 € • REDUCED 10 € • FAMILY TICKET 30 €
TÄPSEM PILETIINFO	TICKET INFO
ETTETELLITAVAD GIIDITUURID	

Üldiselt on eesti- ja ingliskeelsetes infokastides piletiinfo esitatud sarnaselt. Mõlemas keeles on kasutatud läbivaid suurtähti, hinnad ja piletitüübid on esitatud lihtsas täpploendis. Väiksed erinevused esinevad näiteks sõnastuses – eestikeelsel lehel on pealkirjaks „pilet“ ainsuses, ingliskeelsel lehel aga sõna mitmusevorm „piletid“ (*tickets*). Tõenäoliselt oleks ingliskeelne sõna *ticket* natuke kohmakas, sest tavaliselt selles kontekstis seda sõna ainsuses ei kasutata. Sõnastuses on erinevus ka veel selles, et eesti keeles on kõikide piletitüüpide täisnimetused välja kirjutatud, aga inglise keeles on sooduspileti (*reduced ticket*) asemel lihtsalt *reduced* ehk „soodus“ või otsetõlkes „vähendatud“. Arvatavasti on sõna „pilet“ ära jäetud lihtsalt selle tõttu, et vastasel juhul ei mahuks see sõnapaar ühele reale. Kuna sõna *reduced* asub pileтите nimekirjas, siis on selle tähendus lugejatele ka ilma täpsustusteta arusaadav.

Sarnane sõnastuse valik on tehtud ka piletiinfo linkidega, eestikeelsel veebilehel on lingi nimetuseks „täpsem piletiinfo“, ingliskeelsel aga lihtsalt „piletiinfo“. Mõlemas keeles peitub selle lingi taga lehekülg, kus on teavet näiteks selle kohta, kust pileteid osta saab, kellele on mõeldud sooduspiletid, mis hinna eest saab külastada üksikuid näituseid ja kuidas saab giidi tellida. Eestikeelsel lehel on ka näiteks informatsioon muuseumikaardi ja e-poest pileтите ostmise kohta. Kuigi täpne informatsioon nende linkide taga on vastavalt sihtrühmale kahe keele vahel kohati erinev, siis üldjoontes on tegemist sama ülesannet täitvate linkidega. Seetõttu on eestikeelsel lehel sõna „täpsem“ lisamine tõenäoliselt seotud teksti koostaja maitse või teksti visuaalse välimusega.

Sisuline erinevus esineb piletiinfo kastis vaid selles, et eestikeelsel lehel on kasti lõpus link „ettetellitavad giidituurid“. Kuigi eelmainitud piletiinfo link viib nii eesti- kui ingliskeelse veebilehe külastajad leheni, kus räägitakse natuke ka giidi tellimisest, siis eestikeelsel lehel on eraldi kiirlink, mis viib informatsioonini ekskursioonide ja erinevat tüüpi tuuride kohta. ERMi ekskursioonidest võtavad tihtipeale osa kohalikud õpilaste grupid ja lingile vajutades on näha, et paljud tuurid on ette valmistatud just lastele. Seetõttu on tõenäoline, et see kiirlink on mõeldud õpetajatele ja muudele lasteekskursioone korraldavatele inimestele, et vastavat teavet oleks võimalik kiiresti leida. See hoiab ära olukorra, et ekskursiooni korraldamine liiga keerukaks osutuks ja et mõni grupp infosegaduse tõttu külastusest üldse loobuks.

Soome-, vene-, prantsus- ja lätikeelsetel veebilehtedel on infokastis piletiinfo esitatud samamoodi minimalistlikult ja selgelt, nagu seda on tehtud eesti- ja ingliskeelsetel lehtedel.

Soomekeelne veebileht	Venekeelne veebileht	Prantsuskeelne veebileht	Lätikeelne veebileht
LIPUT	ПОСЕЩЕНИЕ ВСЕГО ДОМА	TICKETS	Visas ēkas apmeklējums
<ul style="list-style-type: none"> • NORMAALILIPPU 15 € • ALEENUSLIPPU 10 € • PERHELIPPU 30 € 	ПОЛНЫЙ 15 € ЛЬГОТНЫЙ 10 € СЕМЕЙНЫЙ 30 €	<ul style="list-style-type: none"> • PLEIN TARIF 15 € • TARIF RÉDUIT 10 € • TARIF FAMILIAL 30 € 	Visa māja 15 eiro Atlaides biļete 10 eiro Gimenes biļete 30 eiro
HUOM! Saman päivän lippujen myynti päättyy tuntia ennen näyttelyn sulkemista.		NB ! La vente de tickets pour la même journée se termine une heure avant la fermeture de l'exposition	

Tundub, et piletihindade puhul on iga keele jaoks kasutatud natuke erinevat vormingut, nagu seda oli tehtud ka lahtiolekuageade puhul. Täpploendit on kasutatud vaid soome- ja prantsuskeelsetes infokastides, läti keel erineb teistest aga selle poolest, et sõna „euro“ on kirjutatud pikalt välja, samas kui teistes keeltes on kasutatud vaid tähist „€“. Soome- ja prantsuskeelsete infokastide lõppu on lisatud selgitus, et sama päeva piletimüük lõpeb tund enne näituse sulgemist. Tundub, et üldiselt on kõikides keeltes jälgitud sarnaseid põhimõtteid, infokastid näevad välja puhtad ja selged. On võimalik, et soome- ja prantsuse keelde tõlgiti samast lähtetekstist. Vene- ja lätikeelsetel infokastidel on arvatavasti teine lähtetekst, sest nende pikem pealkiri „Kogu maja külastus“ ja täpploendi puudumine erinevad teistes keeltes esitatust.

Infokastidele ja uudistele järgneb ERMi eestikeelset veebilehel riba värviliste kiirlinkidega (vt joonis 6).

Joonis 6. Eesti Rahva Muuseumi eestikeelne maandumisleht (Eesti Rahva Muuseum 2024)

Kiirlingid on jaotatud neljaks erinevat värvi riskülikuks, mille pealkirjad on „toeta“, „teenused“, „õpetajale“ ja „osta pilet“. Tundub, et kuna eesti keelt valdavad, peamiselt kohalikud külastajad ei ole alati turistid ja võivad muuseumit külastada ka näiteks töö või kooliga seotud eesmärkidel, siis on neile antud lihtne võimalus kiiresti teemakohase leheni jõuda.

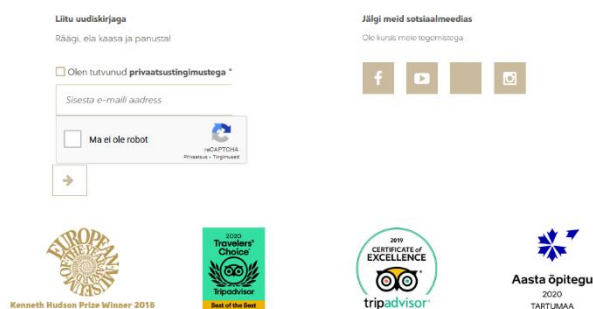
Beežil riskülikul pealkirja „toeta“ all on tekst „liitu ERMi sõprade seltsiga“, millele vajutades jõuavad veebilehe külastajad Eesti Rahva Muuseumi tegevusele kaasa aitava mittetulundusühingu tutvustuse ja sellega liitumise juhiste juurde. Kuigi seltsiga liitumiseks ei pea olema tingimata eestlane, siis seda reklaamitakse pigem vaid eestikeelsel veebilehel. Arvan, et põhjus võib olla selles, et muuseumi pikaajalise toetusprogrammiga liituvad inimesed, kes on kas kohalikud või muuseumi tööga lähemalt kursis kui turistid, kes muuseumit vaid korra külastavad.

Rohelisel riskülikul pealkirjale „teenused“ järgneb selgitus „parim paik konverentsiks“. Sellele vajutades on võimalik lugeda muuseumi ruumide rentimise ja konverentsiteenuste kohta. See on tõenäoliselt mõeldud ettevõtetele ja haridusasutustele, kes otsivad kohta suurema ürituse korraldamiseks.

Haridusega on seotud ka sinine riskülik, mille pealkiri on „Õpetajale“ ja mille kirjelduseks on lisatud „sinu järgmine kooliretk“. Selle lingile vajutades saab veebilehe külastaja lugeda ERMi hariduskeskuse tegevuste kohta.

Kollase risküliku pealkiri on „Osta pilet“ ja sellele on lisatud tekst „planeeri oma külaskäik“. Riskülikule vajutades viiakse külastaja samale lehele, mis sinises infokastis lingile „täpsem piletiinfo“ vajutades. On võimalik, et veebilehte luues on plaanitud seda teavet ühest kohast teise liigutada ja topeltnfo kustutamine on töö käigus ununenud. Samas on ka võimalik, et piletiinfot peetakse nii oluliseks, et selle juurde jõudmine tehakse külastajale nii lihtsaks kui võimalik.

Kui eespool mainitud riskülikud esinesid ainult eestikeelsel veebilehel, siis ERMi tunnustused ja sotsiaalmeedia teave on olemas nii eesti-, inglise-, soome-, vene-, prantsus- kui ka lätikeelsel maandumislehe lõpuosas enne kontaktinfot.

Joonis 7. Eesti Rahva Muuseumi eestikeelne maandumisleht (Eesti Rahva Muuseum 2024)

Joonis 8. Eesti Rahva Muuseumi ingliskeelne maandumisleht (Eesti Rahva Muuseum 2024a)

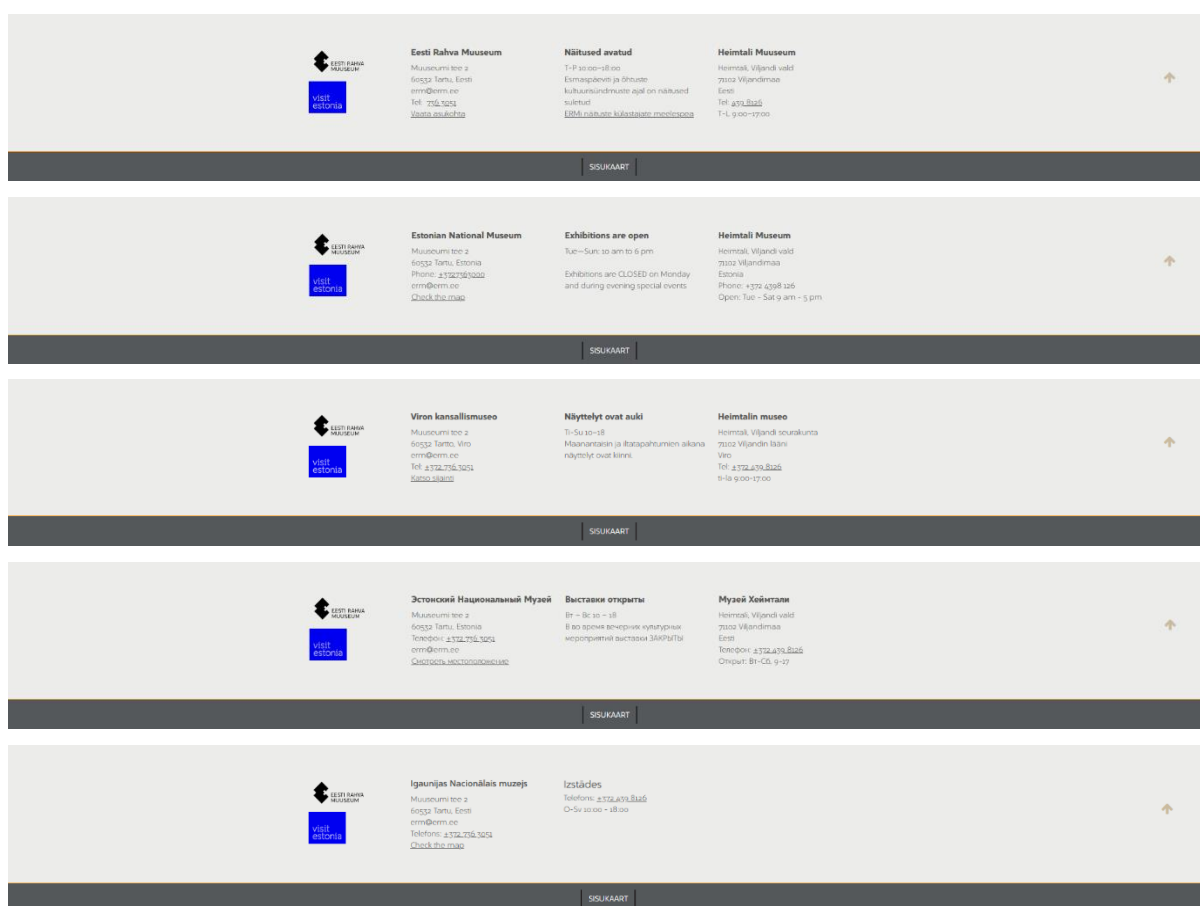
Tunnustused ja sotsiaalmeedia lingid on kõikides ERMi veebilehe võõrkeeltes ühesuguselt paigutatud – vasakul tunnustused ja auhinnad, paremal kaks lühikest lauset muuseumi sotsiaalmeediakanalite tutvustamiseks ning Facebooki, Youtube'i, ERMi blogi ja Instagrami lingid ikoonidega. Ainult eestikeelsetel veebilehel on juttu ka uudiskirjast, mille tellimiseks on veebilehe külalastajal võimalik sisestada oma e-posti aadress.

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht	Soomekeelne veebileht	Venekeelne veebileht	Prantsuskeelne veebileht	Lätikeelne veebileht
Jälgi meid sotsiaalmeedias	Follow us on social media	Seuraa meitä sosiaalisessa mediassa	Следуй за нами в социальных медиа	Suivez-nous sur les réseaux sociaux	Seko mums sociālajos medijos
Ole kursis meie tegemistega	Stay up to date with our news and events	Pysy mukana Viron kansallismuseon toiminnassa	Будь в курсе нашей деятельности	Restez au courant de notre actualité et de nos évènements	Esi informēts par mūsu aktualitātēm

Muuseumi sotsiaalmeediakanalite tutvustuse pealkiri on kõikides keeltes sama – „Jälgi meid sotsiaalmeedias“. Tutvustav lause on sisult samuti väga sarnane, kuid keelte vahel esinevad väiksed erinevused. Eesti ja vene keeles on lause „olge kursis meie tegemistega“. Inglise ja prantsuse keeles öeldakse „olge kursis meie uudiste ja sündmustega“. Soome keelses

lauses „püsige kursis Eesti Rahva Muuseumi tegemistega“ kirjutatakse aga muuseumi nimi välja. Läti keeles öeldakse, et „olge kursis meie viimaste uudistega“. Kõikides ERMi veebilehel pakutavates keeltes on sotsiaalmeediaga seotud lause eesmärk kutsuda inimesi üles vastavaid kanaleid jälgima, et saada jooksvalt teada, mis muuseumis toimub. Tundub, et venekeelne tekst on tõlgitud eestikeelsest suuremaid muutusi tegemata ning soome keelde on selguse mõttes on lisatud muuseumi nimi. Sõnastust vaadates arvan, et inglise ja prantsuse keele lähtetekst on sama. Läti keelset teksti on muudetud piisavalt, et sõnasõnalist vastet sellele teiste keelte seas näha ei ole.

Peale sotsiaalmeediaga seotud teavet on maandumislehel jalus, mis sisaldab muuseumi üldist kontaktinfot ja lühikest lahtiolekuaegade teavet.

Joonis 9. ERMi maandumisleht kõigis saadaolevates keeltes (Eesti Rahva Muuseum 2024)

Visuaalsel vaatlusel on näha, et eesti, inglise, soome, vene ja prantsuse keeles on jaluses kolm tulpa teksti, läti keeles aga vaid kaks. Esimeses tulbas on Eesti Rahva Muuseumi üldised kontaktandmed.

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
Eesti Rahva Muuseum	Estonian National Museum
Muuseumi tee 2 60532 Tartu, Eesti	Muuseumi tee 2 60532 Tartu, Eesti
erm@erm.ee	Phone: +3727363000
Tel: 736 3051	erm@erm.ee
Vaata <i>asukohta</i>	Check the <i>map</i>

Jaluse esimeses tulbas ei ole ingliskeelse ja eestikeelse lehe vahel eriti suuri erinevusi. Ainuke sõnavaraline erinevus seisneb selles, et eesti keeles on asukohajuhisteni viiv link nimega „vaata asukohta“ ja inglise keeles on see „vaata kaarti“. See erinevus ei mängi aga sisulist rolli ja on tõenäoliselt põhjustatud keeltevahelistest erinevustest ja tõlke sobitamisest sihtkeelde.

Huvitav on see, et eestikeelsel lehel on e-posti aadress enne telefoninumbrit, ingliskeelsel lehel aga vastupidi. Eestikeelse veebilehe jaluses olev telefoninumber on muuseumi üldine kontaktnumber. Uurides internetis aga ingliskeelsel lehel olevat numbrit, tuleb Google’is esimeseks vasteks president Alar Karis (ETIS 2020). ERMi enda veebilehel on täpsemates kontaktandmetes kirjas, et tegemist on juhtimise ja personali telefoninumbriaga (Eesti Rahva Muuseum 2024b). Kuna praegune Eesti Vabariigi president on varem olnud ka Eesti Rahva Muuseumi president, siis võib olla tegemist olukorraga, et numbrid on pärast tema töötamise aega asutusesiseselt vahetunud ja ingliskeelse veebilehe jaluses on see number jäänud üldise kontaktnumbri vastu vahetamata.

Soomekeelne veebileht	Venekeelne veebileht	Prantsuskeelne veebileht	Lätikeelne veebileht
Viron kansallismuseo	Эстонский Национальный Музей	Musée national estonien	Igaunijas Nacionālais muzejs
Muuseumi tee 2 60532 Tartto, Viro	Muuseumi tee 2 60532 Tartu, Estonia	Muuseumi tee 2 60532 Tartu, Estonie	Muuseumi tee 2 60532 Tartu, Eesti
erm@erm.ee	Телефон: +372 736 3051	erm@erm.ee	erm@erm.ee
Tel: +372 736 3051	erm@erm.ee	Téléphone: +372 736 3051	Telefons: +372 736 3051
Katso sijainti	Смотреть местоположение	Voir les instructions	Check the map

Vaadates teisi veebilehe keeli on näha, et ka need on üldiselt nii üksteise kui ka eesti- ja ingliskeelsete jalustega võrreldes sarnased. Venekeelses jaluses on telefoninumber enne e-posti aadressi just nagu ingliskeelsel lehel. Nagu inglise keeleski, on kõikides väliskeeltes telefoninumbri ees suunakood, et kõne jõuaks õigesse kohta. Erinevused sõnastuses tulevad esile viimases asukohta puudutavas tekstijupis. Soome ja vene keeles on kirjutatud „vaata asukohta“ nagu eesti keeleski, prantsuse keeles on asukoht asendatud sõnaga „juhised“. On huvitav, et läti keeles on ingliskeelne *check the map*. See võib tähendada, et vähemalt jaluse osa tõlgiti läti keelde hoopis inglise keele kaudu.

Jaluse teises tulbas käsitletakse näitustega seotud teavet.

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
Näitused avatud	Exhibitions <i>are open</i>
<i>T-P 10:00–18:00</i>	<i>Tue–Sun: 10 am to 6 pm</i>
<i>Esmaspäeviti ja õhtuste kultuurisündmuste ajal on näitused suletud</i>	Exhibitions are <i>CLOSED</i> on Monday and during evening <i>special events</i>
<i>ERMi näituste külastajate meelespea</i>	

Eesti keeles on jaluse teise tulba pealkiri „Näitused avatud“, inglise keeles on see aga tegusõna lisamisega lauselikumaks tehtud ja kirjutatud „näitused on avatud“. Erinevused esinevad ka teises reas kellaegade vormingus. Huvitav on näha, et kooloniga kellaajavorming on nüüd kasutusel eestikeelses tekstis, sinises infokastis kasutati seda inglise keeles. Inglise keeles on praegusel juhul kasutatud *am* ja *pm* ehk „enne keskpäeva“ ja „pärast keskpäeva“, just nagu maandumislehe ülaosas asuvas rohelistes infokastis. Nädalapäevad on mõlemas keeles samamoodi lühendatud nagu sinises infokastis. Neid asjaolusid arvesse võttes on võimalik, et maandumislehe erinevate osadega on töötanud erinevad tõlkijad ja toimetajad ning väiksemad detailid on jäänud ühtlustamata.

Tekstivormingut vaadates on näha, et inglise keeles on sõna „suletud“ (*CLOSED*) kirjutatud läbivalt suurte tähtedega. Tundub, et tegemist on piisavalt olulise sõnaga, et seda on tahetud ka läbi vormingu rõhutada. Inglise keelt kõnelevates maades on tavaline see, et asutuste ustel on suurelt kirjutatud silt *OPEN* ehk avatud või *CLOSED* ehk suletud. Kui inimesed on oma tausta tõttu niisuguse kirjaviisiga tihedalt kokku puutunud, siis haarab nende silm tõenäoliselt ka veebilehtedel tekste lugedes seda infot, mis neile igapäevaelus harjumuspärane on.

Ka teksti sisu silmas pidades on võimalik kahe keele vahel erinevusi märgata. Eesti keeles on muuseum suletud „esmaspäeviti“, inglise keeles aga „esmaspäeval“. See tuleneb arvatavasti asjaolust, et inglise keeles kasutatakse tihtipeale sõna ainsuse vormi, kui räägitakse millestki üldisest. See, kui muuseum on suletud „esmaspäeval“ ei tähenda antud juhul inglise keeles, et muuseum on suletud vaid ühel kindlal tuleval esmaspäeval, vaid igal esmaspäeval ehk esmaspäeviti.

Erinev on ka see, et eesti keeles on kasutatud sõna „kultuurisündmused“, inglise keeles on aga „erisündmused“. Nende sõnadega kirjeldatakse arvatavasti olukordi, millal ERM on sündmusevälistele külalistele suletud. Inglisekeelne sõna tundub natuke laiem, sest mitte iga muuseumis korraldatav üritus ei ole kultuuriüritus, aga konteksti järgi saavad lugejad teksti mõttest tõenäoliselt mõlemas keeles hästi aru.

Link nimega „ERMi näituste külastaja meelespea“, mis viib nimekirjani käitumisviisidele, mis muuseumis on sobilikud või sobimatud, on olemas vaid eestikeelsel veebilehel. Tundub, et tegemist võiks olla päris tähtsa tekstiga, on võimalik, et see alles ootab tõlkimist või kuna võõrkeeles e-poest muuseumipiletit osta ei saa, siis selgitatakse üldiseid käitumisreegleid väliskülalistele kohapeal.

Soomekeelne veebileht	Venekeelne veebileht	Prantsuskeelne veebileht	Lätikeelne veebileht
Näyttelyt ovat auki	Выставки открыты	Horaires d'ouverture	Izstādes
Ti-Su 10–18	Вт – Вс 10 – 18	mar–dim 10h–18h	Telefons: +372 439 8126
Maanantaisin ja iltatapahtumien aikana näyttelyt ovat kiinni.	В во время вечерних культурных мероприятий выставки ЗАКРЫТЫ	Le lundi et lors d'événements culturels en soirée, les expositions sont fermées.	O-Sv 10:00 - 18:00

Üldiselt on soome, vene ja prantsuse keeles kirjutatud teave jaluse teises tulbas eesti ja inglise keelele sarnane. Erinevusi sõnastuse osas tuleb ette pealkirjades, soome ja vene keeles on „näitused on avatud“, prantsuskeelsel lehel aga „lahtiolekuajad“ ja läti keeles hoopis „näitused“. Kellaaegade ja nädalapäevade vorming erineb keeleliste erinevuste tõttu. Sarnaselt ingliskeelsele veebilehele on ka vene keeles sõna „suletud“ kirjutatud läbivalt suurte tähtedega, on võimalik, et lähtetekst on sel juhul olnud just ingliskeelne. Kõige rohkem erineb teistest keeltest läti keeles esitatud teave. See on visuaalselt kõige minimalistlikum, kirjas on vaid

lahtioleku kellaajad ja täpsema info pärimiseks on lisatud telefoninumber. Kuna läti keeles on ka varasemalt käsitletud veebilehe osades olnud kõige vähem materjali, siis on võimalik, et tõlkimiseks või lätikeelsete pikemate tekstide koostamiseks ei ole olnud nõudmist vastavalt sihtrühmalt või on keeruline leida inimesi, kes just läti keele tõlkimisega tegeleks.

Jaluse viimane, kolmas tulp käsitleb Heimtali Muuseumit.

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
Heimtali Muuseum	Heimtali Museum
Heimtali, Viljandi Vald 71102 Viljandimaa Eesti	Heimtali, Viljandi Vald 71102 Viljandimaa Estonia
Tel: 439 8126	Phone: +372 4398 126
T-L 9:00–17:00	<i>Open:</i> Tue - Sat 9 am - 5 pm

Jaluse kolmandas lõigus eesti ja inglise keele vahel ei ole suuremaid erinevusi või üllatusi peale selle, et inglise keeles on lahtiolekuageade juurde lisatud sõna *open* ehk „avatud“. Ka telefoninumber on selles tulbas eri keeltes sama.

Soomekeelne veebileht	Venekeelne veebileht	Prantsuskeelne veebileht	Lätikeelne veebileht
Heimtalini Museo	Музей Хеймтали	Musée Heimtali	
Heimtali, Viljandi seurakunta 7112 Viljandin lääni Viro	Heimtali, Viljandi vald 71102 Viljandimaa Eesti	Heimtali, Viljandi vald 71102 Viljandimaa Estonie	
Tel: +372 439 8126	Телефон: +372 439 8126	Téléphone: +372 439 8126	
ti-la 9:00–17:00	Открыт: Вт-Сб, 9-17	mar–sam 9h–17h	

Soomekeelsel veebilehel on kolmandas tulbas näha, et nädalapäevade kellaaja vorming erineb teises tulbas kasutatust. Teises tulbas olid nädalapäevade lühendid Ti-Su suure algustähega ja kellaageade vahemik 10–18 kirjutatud kooloniteta. Kolmandas tulbas on aga nädalapäevade lühendid ti-la väikese algustähega ja kellaajad vormingus 9:00–17:00. Kuna need tekstitulbad asuvad üksteise kõrval, siis on huvitav näha, et ka ühes keeles nende vahel sellised erinevused on tekkinud.

Võrreldes keeli omavahel, on näha, et läti keeles kolmas tulp puudub täielikult. See võib olla taaskord tingitud asjaolust, et läti keele tõlkijaid ei ole eriti palju. Kuna ka soomekeelsel

lehel oli teise ja kolmanda tulba vahel erinevusi, siis võib olla, et jaluse tekstitulbad on tõlgitud erineval ajal ja erinevate inimeste poolt.

Keeltevahelisi erinevusi on näha ka aadressi tõlkimisel. Soomekeelsel lehel on tõlgitud nii sõnad „vald“ ja „maakond“ kui ka „Eesti“. Venekeelsel lehel on kogu aadress jäetud eesti keelde. Prantsuse keeles on aadressis aga tõlgitud ainult sõna „Eesti“.

Peale jalust on ERMi veebilehe viimane osa kõikides keeltes hall riba lingiga „sisukaart“. See link on veebilehe kõikides keeltes eestikeelne. Sellele vajutades peaks külastaja jõudma lehele, kus on kirjas kõik veebilehe alamlehed, millele on võimalik ligi pääseda. ERMi eesti-, inglise-, soome-, vene-, prantsus- ja lätikeelsetel veebilehtedel sisukaardi lingile vajutades jõuab külastaja aga selle sama lehe ülemisele osale, kus ta parasjagu viibib. Arvan, et kuna seda nuppu pole veel töökorda seatud, siis ei ole seda jõutud ka veel võorkeeltesse tõlkida.

3.4 Näitus „Kohtumised“

Näitust tutvustavaid tekste analüüsid keskendun peamiselt eesti- ja ingliskeelsete veebilehtede erinevustele ja sarnasustele. Teiste keelte puhul vaatlen põgusamalt, kas ja kuidas nende infohulk ja edasiantud sisu eesti ja inglise keeles erineb. ERMi veebilehe kohaselt moodustab lõviosa muuseumi enam kui 6000 ruutmeetrisest näitusealast püsinäitus „Kohtumised“. Selles näituses saab näha ajatolge tänapäevast jääaja lõpuni ja 11 teemanäitust. (Eesti Rahva Muuseum 2024c) Eesti, inglise, soome, vene ja prantsuse keeles viib menüünupp „Näitused“ näitust „Kohtumised“ tutvustavale lehele. Läti keeles, nagu ka eelnevalt käsitletud teemade puhul, on teave esitatud teistest keeltest natuke erinevalt, näituste kirjeldused on paigutatud kokku ühele lehele. Kõige pikemalt on näitust „Kohtumised“ kirjeldatud eesti-, inglise- ja venekeelsetel veebilehtedel. Eestikeelsel lehel on näituse tutvustuse kõrval ka sisukord, mille linkidel klõpsates saab tekstis erinevate peatükkide juurde liikuda (vt joonis 10). Soome ja prantsuse keeles on näitusel küll eraldi tutvustav leht, kuid teksti on vaid kolm lühikest lõiku, visuaalsel vaatlusel umbes sama palju kui läti keeles.

Joonis 10. Näituse „Kohtumised“ tutvustus eesti keeles (Eesti Rahva Muuseum 2024d)

Joonis 11. Näituse „Kohtumised“ tutvustus inglise keeles (Eesti Rahva Muuseum 2024e)

Enne näituse sisu täpsemat kirjeldust on lühike sissejuhatus. Eestikeelsel lehel on see ingliskeelsest pikem ja sisaldab ka hüperlinke. Kursiivis on erinevused eesti ja inglise keele vahel, mis on analüüsiks olulised.

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
Kohtumised	Encounters
Püsinäitus Kohtumised on näitus tavalistest Eesti inimestest, kes on <i>siin maal elanud</i> kõikidel aegadel.	
Vaatleme eestlaste argiseid toimetusi ja kodust elu, hakkamasaamist loodus- ja linnakeskkonnas, aga ka toimetulekut ühiskonna normide,	We're very familiar with our current everyday lives. But what was life like decades, centuries or even millennia ago? Encounters is an exhibition

<p>vaheldunud võimude ja suurte maailmaajalooliste protsessidega. Näha saab <i>siinsete elanike</i> keelt, rahvaluulet ja oskusi. Eksponeerime tuhandeid esemeid ja pilte ning sadu helisid ERMi ja ka teiste muuseumide ja arhiivide kogudest nii vanemast kui ka lähemast ajaloost. Paljud neist toome avalikkuse ette esimest korda.</p> <p>Näituse meeskonnaga saad tutvuda siin.</p>	<p>that brings you face to face with many <i>people who have lived in Estonia</i>, their everyday activities, joys and feelings.</p>
<p>Muuseumi hariduskeskus pakub näituse juurde ekskursioone, töötube ja elamusprogramme nii lastele kui ka täiskasvanutele.</p>	

Sissejuhatava teksti pealkiri „Kohtumised“ on eesti ja inglise keeles sama – käsitletava näituse pealkiri. Eestikeelses tekstis on ka nii-öelda sissejuhatusse sisse juhatav lause, inglise keeles lõikudeks jaotamist ei ole. Sissejuhatuse põhitekst on inglise keeles lühem ja on näha, et tegemist on tõenäoliselt rahvusvahelise tekstiga, mis ongi loodud väliskülalistega suhtlemise eesmärgil.

Eestikeelses tekstis näituse meeskonnaga tutvumiseks loodud lingile vajutades avaneb eestikeelne tekstifail, kus on nimekiri näituse korraldamises osalenud inimestest ja nende rollidest. Hariduskeskuse link viib juba varasemalt mainitud lehele, kus tutvustatakse koolilastele mõeldud programme ja ekskursioone.

Peale pikkuse ja spetsiifiliste sõnastusvalikute tulevad kahe keele vahel esile erinevad vaatenurgad. Eesti keeles keskendutakse „meie“ identiteedi rõhutamisele, samas kui ingliskeelne tekst räägib eestlastest läbi kõrvaltvaataja pilgu. Eesti keeles räägitakse Eesti inimestest, kes on „siin maal elanud“, inglise keeles aga „inimestest, kes on Eestis elanud“. Eesti keeles öeldakse, et näitusel saab näha „siinsete elanike“ keelt, rahvaluulet ja oskusi, inglise keeles aga räägitakse „nende“ igapäevastest tegevustest, rõõmudest ja tunnetest. On selge, et neid tekste koostades on silmas peetud kindlaid sihtrühmi, nende tõenäolist eelnevat kokkupuudet eestluse ja Eestiga ning mõttelist asukohta kas Eesti kultuuri sees või vaatlejana väljas.

Venekeelsel veebilehel on näituse tutvustuse sissejuhatuse sama rahvusvaheline tekst nagu ingliskeelsel lehel. Soome, prantsuse ja läti keeles ongi kogu sissejuhatuse ja näituse tutvustus lühikeses kaheks lõiguks jagatud tekstis. Soomekeelsele veebilehele on tõlgitud esimene lause eestikeelselt lehelt, mis ütleb, et näitus on tavalistest Eesti inimestest. Kuna soome, prantsuse ja läti keeles algab näituse tutvustuse tekst ise ka samasisulise lausega, siis on

huvitav, et soomekeelsele veebilehele on teistest erinevalt üks eesti keelest otse tõlgitud ja järgnevat sisu kordav lause lisatud.

Järgnevalt tutvustan püsinäituse 6 teemanäitust: „Ajarada“, „Rahvas ja riik“, „Linnad linnas“, „Oma ase“, „Paralleelilmad“ ja „Talu elu ja talu ilu“.

3.4.1. Ajarada

Näitusesse põimitud ajaraja tutvustus on eesti keeles lühem kui inglise keeles.

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
Ajarada	Journeys in time
Oma igapäevast argielu tunneb igaüks. Milline oli argielu aga kümne, saja või isegi tuhande aasta eest? Jalutuskäik piki Ajarada on kui teekond, mis viib kokku paljude eri aegadel siin maal elanud inimestega ning lubab osa võtta nende igapäevastest toimetustest.	Journeys in Time takes museum visitors on a trip through Estonian history. The exhibition can be toured in either direction: starting from the present and delving deeper into the past, or from the Stone Age toward modern times. The Journeys in Time are divided into seven sections: The Time of Freedom, Life Behind the Iron Curtain, Modern Times, The Era of Books, The Arrival of Christianity, The Metal Ages and The Stone Age. These are not strictly defined by historical events. However, each period is characterised by the relevant cultural phenomena. Each era had its own rules, standards and beliefs. These were defined by the political, economic and societal conditions, relationships with rules and neighbours and level of technology. Regardless of the rules and ideas of the era, people always faced choices. Invariably, the decisions would change the future: which customs and traditions to preserve, what to develop, what to change.

Pealkiri „Ajarada“ on inglise keelde tõlgitud tähendusega „rännakud ajas“. Pealkirjas on inglise keeles valitud natuke poeetilisem lähenemine. Taaskord on ka seda märgata, et eesti keeles räägitakse Eesti ajaloost kui millestki, mis on meie endaga seotud. Näituse külastamine „viib kokku paljude eri aegadel siin elanud inimestega“, eesti keeles on rõhutatud tunnet, et oleme oma ajalooga isiklikult ühendatud. Vaatamata ingliskeelse teksti poeetilisemale pealkirjale on inglise keeles kirjutatud tekst konkreetsem. Inglise keeles keskendutakse näitusele endale ja selle ülesehitusele. Näituse sisu ja ajaperioodide kirjeldus meenutab natuke

ajalooramatut, lugeja on sündmustest kaugel seisev ja loeb lihtsalt Eesti ajaloo kohta väikseid fakte.

Venekeelsel veebilehel on ka selles peatükis kasutatud ingliskeelse lehega kokkulangevat teksti. Seni on näha, et eestikeelse jutu kõrval on keskendutud inglise ja vene keele jaoks loodud rahvusvahelisele tekstile. Soome-, prantsus- ja läti keelsetel veebilehtedel on vaid mõned laused selle kohta, millest näitusel räägitakse ja mida näidatakse, näituses käsitletavatest erinevatest ajaperioodidest juttu ei ole. Seetõttu antud näitust käsitlevate tekstide analüüsimisel edaspidi nendes kolmes keeles teistega midagi võrrelda ei ole.

Peatükk „Ajarada“ jaguneb ajaperioodide järgi alapeatükkideks.

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
Vabaduste aeg	The Time of Freedoms
Elu raudse eesriide taga	Life Behind the Iron Curtain
Moodsad ajad	Modern Times
Raamatuaeg	The Era of Books
Ristiusu tulek	The Arrival of Christianity
Metalliaeg	The Metal Ages
Kiviaeg	The Stone Age

Ajaperioodide nimetustega alapeatükke on eesti- ja ingliskeelsetel lehtedel ühepalju ja ingliskeelsed pealkirjad ühtivad sisu poolest hästi eesti keelega. Ainus väike erinevus seisneb pealkirjas „Ristiusu tulek“. Inglise keeles on kasutatud sõna *Christianity* ehk „kristlus“, eesti keeles aga natuke rahvapärasemat sünonüümi „ristiusk“. Samuti on ingliskeelsel lehel see sama pealkiri ainsana teistest natuke suuremas kirjas kirjutatud. Üks põhjus võib olla inglise keelt kõnelevate maade ja kristluse vaheline tugev seos, aga kuna kirjasuuruste vahe on üpriski väike, siis on tõenäoliselt tegemist lihtsalt erinevusega, mis on kahe silma vahele jäänud. Ka vene keeles on pealkirju sama palju ja need on sama sisuga nagu eesti- ja ingliskeelsetel veebilehtedel.

Ajaperioodide kirjelduste näiteks võtan esimese, vabaduste aja peatüki.

Vabaduste aeg

Vabaduste aeg vaatab elu Eestis viimasel veerandsajandil. Eesti iseseisvus taastati 20. augustil 1991, aga uuel riigil ei olnud oma raha, kaitsejõudusid, piirivalvet, diplomaatilisi esindusi, raudteed. Kiiresti viidi ellu reformid, mis pidid Eesti taas euroopalikuks muutma.

Kas seisid kunagi **Balti ketis**? Mida sa toona tundsid ja mõtlesid? Kuidas elasid üle 1990. aastate radikaalsed reformid? Kuhu on 25 aastaga jõudnud sõnavabadus, mida poliitilises mõttes väljendati esmalt avalikku ruumi ilmunud loosungite ja T-särkide abil? Mil määral suurenes piiride kadumisega inimeste liikumisvabadus ja liikumissoov? Millesse ja kas üldse usuvad tänapäeva Eesti inimesed? Kas kaubaküllus ja piiramatud tarbimisvõimalused teevad meid vabaks?

The Time of Freedoms

Independence was restored in August 1991. Already in the first week, 28 countries recognised Estonian independence. Estonia was free again, but the newly restored country lacked its own currency, military, border guard, diplomatic missions, and railway. Reforms were quickly made, aiming to transform Estonia into a European country once more. Life changed beyond recognition: the development of information technology, new goods, new topics in the media and open borders. The country finally settled into its regained free existence in the 2000s. We now know that freedom can be realised in many ways. The era has brought new opportunities, but also new restrictions and risks. After all, freedom is also a responsibility.

Joonis 12. Näituse „Kohtumised“ tutvustus eesti ja inglise keeles (Eesti Rahva Muuseum 2024d)

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
<p><i>Vabaduste aeg vaatab elu Eestis viimasel veerandsajandil. Eesti iseseisvus taastati 20. augustil 1991, aga uuel riigil ei olnud oma raha, kaitsejõudusid, piirivalvet, diplomaatilisi esindusi, raudteed. Kiiresti viidi ellu reformid, mis pidid Eesti taas euroopalikuks muutma.</i></p>	<p>Independence was restored in August 1991. Already in the first week, 28 countries recognised Estonian independence. Estonia was free again, but the newly restored country lacked its own currency, military, border guard, diplomatic missions, and railway. Reforms were quickly made, aiming to transform Estonia into a European country once more. Life changed beyond recognition: the development of information technology, new goods, new topics in the media and open borders. The country finally settled into its regained free existence in the 2000s. We now know that freedom can be realised in many ways. The era has brought new opportunities, but also new restrictions and risks. After all, freedom is also a responsibility.</p>
<p><i>Kas seisid kunagi Balti ketis? Mida sa toona tundsid ja mõtlesid? Kuidas elasid üle 1990. aastate radikaalsed reformid? Kuhu on 25 aastaga jõudnud sõnavabadus, mida poliitilises mõttes väljendati esmalt avalikku ruumi ilmunud loosungite ja T-särkide abil? Mil määral</i></p>	

suurenes piiride kadumisega inimeste liikumisvabadus ja liikumissoov? Millesse ja kas üldse usuvad tänapäeva Eesti inimesed? Kas kaubaküllus ja piiramatud tarbimisvõimalused teevad meid vabaks?	
---	--

Nii selles kui teistes ajaperioode kirjeldavates tekstides on näha, et eesti keeles on tekstivormindust ja lõikudeks jaotamist kasutatud rohkem. Arvan, et see võib mõjutada, millele veebilehe külastaja lugedes tähelepanu pöörab ja kuidas tekstis orienteerub. Tumedamad sõnad on tihtipeale tähtsamad ja lõikudeks jaotatud tekstis on teemavahetusi lihtsam jälgida kui ühes suures tekstijupis. Ravelli (2006) järgi esinevad need erinevused muuseumitekstides kesktasandil, kus tekstist aru saamist mõjutavad lingvistilised ja visuaalsed viited. Selles näites tähendab see, et külastajate tähelepanu suunatakse kindlatele sõnadele läbi selle, et need erinevad visuaalselt ülejäänud tekstist, neid on lihtne märgata ja mõista.

Alapeatükk „Vabaduste aeg“ on hea näide Ajaraja peatüki ilmestamiseks, sest nagu teisteski alapeatükkides, on selles näha nii tõlget kui ka eraldi loodud rahvusvahelist teksti. Kuigi suur osa ingliskeelsest tekstist tundub olevat loodud täiesti uuena väliskülalistele, siis on huvitav, et Eesti taasiseseisvumist 1991. aastal ja reforme käsitlevad kaks lauset keset lõiku on justkui eesti keelest tõlgitud. Inglise keeles on sõnastust natuke muudetud ja ära on võetud kuupäev 20. august, kuid on näha, et nende paari lause puhul on tegemist tõlkega. Kuigi suur osa tekstist on eesti ja inglise keelt võrreldes erinev, siis sellised tõlgitud kohad näitavad, et rahvusvaheline tekst vähemalt selles peatükis ei ole koostatud eestikeelsest algtekstist täiesti eraldi.

Nagu „Ajarada“ tutvustavas tekstis, on ka siin märgatav erinevus vaatenurkade vahel. Eestikeelsel veebilehel esitatakse lugejale palju isiklikku arvamust ja kogemusi puudutavaid küsimusi: „Kas seisid kunagi Balti ketis? Mida toona tundsid ja mõtlesid?“. Inglise keeles esitatakse Eesti vabadusega seotud teavet lihtsalt kõrvaltseisja poolt jutustavate lausetega: „Juba esimesel nädalal tunnustas Eesti iseseisvust 28 riiki.“ Küll aga on näha sõna *we* ehk „meie“ kasutamist: „Me teame nüüd, et vabadust saab realiseerida mitmel viisil“. Kuna seni on eestlastest räägitud kui kellestki teisest, temast mitte meist, siis jääb segaseks, keda selles lauses „meie“ all mõeldakse. On ka võimalus, et selles peatükis on jutustusi ajaloost mõeldud esitada nii, nagu nad oleks jutustatud eestlaste poolt.

Üldiselt võib väljatoodud erinevuste põhjal märgata, et eesti keelt kõnelevatelt külastajatelt oodatakse rohkem taustateadmisi kui inglise keelt kõnelejatelt. Küsimused, mida

eesti keelt kõnelejatele esitatakse, sisaldavad ajaloosündmusi ja fakte, mille kohta meie kultuurile võõrastel inimestel teadmised tõenäoliselt puuduksid.

Venekeelsel veebilehel on taaskord näha, et tekst on sama, mis ingliskeelsel lehel. Ingliskeelsel lehel on eesti keelest tõlgitud lauseid natuke muudetud ja venekeelsel lehel on need muutused samas vormis säilinud.

3.4.2. Rahvas ja riik

Eestikeelsel lehel keskendutakse teemanäituse „Rahvas ja riik“ tutvustamisel ERMi audiolugude kogumikule „Sinimustvalged lood 1“. Näitust ennast kirjeldatakse kahes lühikeses lõigus. Suure osa näituse kirjeldusest moodustab „Sinimustvalgete lugude“ koostamisest rääkiv tekst ja külastajatele koheseks kasutamiseks lisatud pleier, millest saab mainitud audiolugusid kuulata (vt joonis 13).

Rahvas ja riik

Kust jookseb Eesti piir? Kuidas see ajaloos muutunud on? Kes on Eesti territooriumil valitsenud? Milline osa on selles olnud Eesti rahval endal?

Näitus Rahvas ja riik annab ülevaate Eesti territooriumi kujunemisest ja valitsemisest, seisuseühiskonnast kodanikuühiskonnaks ja iseseisvaks riigiks saamisest. Näituse keskne eksponaat on Eesti esimene sinimustvalge lipp – Eesti Üliõpilaste Seltsi lipp.

„Sinimustvalged lood 1“

Eesti lipu 135. aastapäeva puhul 2019. aastal andis ERM välja audiolugude kogumiku „Sinimustvalged lood 1“. Lugudes vaadatakse tagasi rahvusvärvide sünniloole, nende elushoidmisele keerulistel aegadel ning kirjeldatakse tundeid, mida sinimustvalge täna tekitab. Jutud on valitud 2015. aastal ERMi kirjasaatjate arhiivi saadetute seast ja EÜSi väljaandel ilmunud raamatust „Sinimustvalged lood“ (2017, koostajad Jaan Sudak ja Sten-Erik Tammernäe).

Kogumik pakub põnevat taustainfot ERMi püsinäitusele „Kohtumised“.

Jutte esitavad Eve Aab (ERM), Kadi Haamer (ERM), Alar Kans (ERM), Rein Kinkar (ERM), Indrek Merimaa (ERM), Andres Mähar

Koostanud ja toimetanud: Kristjan Raba (ERM), Tuuli Kaalep (ERM)

Režii: Mairo Selgmäe (ERM)

Täname: ERMi pearahvaar Tiina Tael, ajaloolased Jaan Sudak ja Sten-Erik Tammernäe

Toetaja: Riigikantselei

Kuula sinimustvalgeid lugusid autos, spordirajal, kodus või maailmas ringi reisisdes:

Track Name	Play Count
Eesti Rahva Muuseum - Rahvusvärvide saamislu	196
Eesti Rahva Muuseum - Esimese lipu tekkelugu	137
Eesti Rahva Muuseum - Male lugu	102
Eesti Rahva Muuseum - Raheli lugu Torist	83
Eesti Rahva Muuseum - Hanna lugu 1941	77
Eesti Rahva Muuseum - Karjapoiss Jaano lugu	71
Eesti Rahva Muuseum - Ennu lugu 1944	65
Eesti Rahva Muuseum - Juhani lugu Viijandist	77
Eesti Rahva Muuseum - Pauli Patarei vanglas kuuldud lugu	56
Eesti Rahva Muuseum - Kaupo lugu traksidest	49
Eesti Rahva Muuseum - Raheli lugu liintidest	49
Eesti Rahva Muuseum - Alari lugu Ruja lipust	73

Joonis 13. Teemanäituse ”Rahvas ja riik” tutvustus eesti keeles (Eesti Rahva Muuseum 2024d)

Ingliskeelsel lehel on selle teemanäituse juures vaid tekst, kus räägitakse lühidalt Eesti lipu ajaloost. „Sinimustvalgeid lugusid“ jutus ei puudutata, samuti ei ole teksti järel interaktiivset pleierit (vt joonis 14). Tõenäoliselt on see valik tehtud selle tõttu, et audiolood on eestikeelsed ja keelt mitte kõnelevale inimesele eriti informatiivsed ei oleks. Kui eestikeelsel lehel on keskendutud interaktiivsusele ja teksti vähesusele, siis ingliskeelsel lehel on olukord vastupidine – teave on edasi antud vaid tekstiga. Venekeelsel lehel on taaskord kasutatud inglise keeles esitatud rahvusvahelist teksti. Selline keeltevaheline erinevus disainielementides, teabe üldises esitusviisis ja keelelises rõhuasetuses võib Ravellile (2006) toetudes tähendada seda, et

erinevad grupid on väljapaneku või muuseumi enda mõjust erineval arvamusel. Kui veebileht on ühes keeles interaktiivne ja sisaldab moodsaid digilahendusi, aga teises keeles on vaid lihtne tekst, siis võib kahele grupile jääda erinev mulje muuseumi uudsusest ja võimest ajaga kaasas käia.

The People and the State

The People and the State looks at Estonia's political development, at how the national borders changed and at the entrances and exits of foreign rulers and the complicated path to national independence.

At the end of the 19th century, modern-day civil society began to emerge out of the social classes of the past. An Estonian body politic developed alongside the German- and Russian-speaking upper class. In 1918, during a time of war and revolution, the independent Estonian state was forged by this same community, which by this time already had its own well-defined social relations and institutions.

There are few peoples in the world who still have the first ever version of their flag. In the case of Estonia, the flag, based on an idea from Estonian university students, has been carefully safeguarded for generations, even during occupation. The flag was hidden for years so that it could be brought out once again at the right moment. After the historical flag was retrieved from its hiding place in 1991, the flag's originators, the Estonian Students' Society, entrusted it to the care of the Estonian National Museum.

Where did the Estonian border run? How did the people finally achieve political power? How does the state recognise its citizens? What is the story behind the colours of the national flag? What does the blue, black and white combination mean to people in Estonia?

Joonis 14. Teemanäituse "Rahvas ja riik" tutvustus inglise keeles (Eesti Rahva Muuseum 2024d)

3.4.3. Linnad linnas

Teemanäituse „Linnad linnas“ tutvustus on nii eesti kui inglise keeles suhteliselt lühike ja jaotatud kahte lõiku.

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
Linnad linnas	Cities Within a City
<i>Kuidas me linna kogeme ja tajume, on seotud sellega, kes me ise oleme: kui vanad, kui kogenud, millise hariduse, huvide, väärtushinnangute või sissetulekuga.</i>	<i>Cities are for people. Estonia's largest city is today home to 459,000 people, with over 83,000 people aged 19 and under. The younger population spend a large part of the day out in the public space, experiencing, using and changing the urban space.</i>
Näituse „Linnad linnas“ huvikeskmes on lapsed ja noored, kes liiguvad ühtaegu nii kohalikus füüsilises kui ka üleilmses digitaalses ruumis. Mida panevad nemad linnakeskkonnas tähele? Kus nad käivad ja mida teevad? Kuidas mõistavad lapsed ja noored avalikku ruumi kui elukeskkonda, tänavaid ja ehitisi? Näitust ette valmistades uurisid kuraatorid linna koos laste ja noortega.	Cities Within a City focuses on children and young adults who navigate both the local physical space and worldwide digital space. <i>We will look at notions of urban space and the city through the eyes of children and young people.</i> What do they notice in the urban environment, where do they go and what do they do? How do they see the public space as an environment for living, <i>what do they make of the streets and</i>

buildings? In preparing the exhibition, the curators studied the city with children and young adults.

Esimene, sissejuhatav lõik on eesti- ja ingliskeelsetel veebilehtedel erinev. Eesti keeles on fookus linnas elavatel inimestel ja nende erinevustel, inglise keeles aga keskendutakse elanike statistikale ja noortele linlastele.

Teine lõik on mõlemas keeles ühesuguse sisuga, tundub, et eestikeelne tekst on tõlgitud inglise keelde. Inglise keeles on teksti keskele lisatud lause, kus selgitatakse, et näituses vaadeldakse linnaruumi ja linna mõisteid läbi laste ja noorte pilgu. Tundub, et lause on lisatud sellele järgnevatele küsimustele konteksti andmiseks, et sõna *they* ehk „nemad“ seostuks lugejal ikka laste ja noortega. Sama on tehtud ka venekeelsel veebilehel.

3.4.4. Oma ase

Teemanäitus „Oma ase“ keskendub Eesti magamistubadele erinevatel aegadel. Visuaalselt jääb silma see, et teksti illustreeriv pilt on eesti keeles teksti vahel, aga inglise keeles on see liikunud teksti lõppu.

Oma ase

Kodu visiitkaardiks peetakse tavaliselt elutuba. Magamistuba on varjatud ja intümsem, sellest ei ole eriti kombeks rääkida. Ometi sõlmuvad just siin paljud pereelu olulised hetked ja suhted.

My Own Abode

A home is a place where personal and public worlds intertwine. Ideally, a home is a private place where you can be yourself and do your own things – be 'master of your own domain'. Yet time and again, society intrudes with its ideas and norms.

The living room is usually the home's calling card, as it were, the part seen by the outside world. The bedroom is more private and intimate, the setting for many key moments and relationships. The bed is associated with birth and death, love and sickness, both solitude and hospitality. Indeed, the word 'ase' in Estonian can signify a bed or a home. Gaining a berth or home, or being deprived of one, can signal dramatic turns in a person's life.

Voodi seostub sünni ja surma, armastuse ja haiguse, omaette olemise ning külalislahkusega. Just oma aseme saamine või sellest ilma jäämine võib tähistada suuri elupöördeid. Näituse „Oma ase“ fookuses on magamisase. Seitse aset, seitse sissevaadet eri aegade Eesti kodudesse. Kuidas elati 20. sajandi alguse Läänemaa talus, mida peeti oluliseks 1920. aastate maaharilase kodus või kuidas kulges koolipoisi elu 1970. aastate paneelmaja korteris? Võite istuda voodiservale, et puhata jalga ning kuulata inimeste lugusid oma kodust ja oma asemest. Või astuda lastetuppa ja mängida või visata pikali ning kogeda midagi erilist.

Joonis 15. Teemanäituse „Oma ase“ tutvustus eesti ja inglise keeles (Eesti Rahva Muuseum 2024d)

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
Oma ase	My own <i>abode</i>
Kodu visiitkaardiks peetakse tavaliselt elutuba. Magamistuba on varjatud ja intiimsem, <i>sellest ei ole eriti kombeks rääkida</i> . Ometi sõlmuvad just siin paljud pereelu olulised hetked ja suhted.	<i>A home is a place where personal and public worlds intertwine. Ideally, a home is a private place where you can be yourself and do your own things – be 'master of your own domain'. Yet time and again, society intrudes with its ideas and norms.</i>
Voodi seostub sünni ja surma, armastuse ja haiguse, omaette olemise ning külalislahkusega. Just oma aseme saamine või sellest ilma jäämine võib tähistada suuri elupöördeid. Näituse „Oma ase“ fookuses on magamisase. Seitse aset, seitse sissevaadet eri aegade Eesti kodudesse. <i>Kuidas elati 20. sajandi alguse Läänemaa talus, mida peeti oluliseks 1920. aastate maaharilase kodus või kuidas kulges koolipoisi elu 1970. aastate paneelmaja korteris? Võite istuda voodiservale, et puhata jalga ning kuulata inimeste lugusid oma kodust ja oma asemest. Või astuda lastetuppa ja mängida või visata pikali ning kogeda midagi erilist.</i>	The living room is usually the home's calling card, as it were, the part seen by the outside world. The bedroom is more private and intimate, the setting for many key moments and relationships. The bed is associated with birth and death, love and sickness, both solitude and hospitality. <i>Indeed, the word 'ase' in Estonian can signify a bed or a home. Gaining a berth or home, or being deprived of one, can signal dramatic turns in a person's life.</i>

Mõeldes voodipildi paigutusele tundub, et pildi asukoht on valitud selle järgi, kus voodist rääkiv tekst sellele kõige lähemal on. Eesti keeles algab teine lõik voodi tähtsuse kirjeldusega. Inglise keeles aga räägitakse teise lõigu alguses hoopis elutoast ja vooditeemaline jutt jääb teksti lõppu. Nendes kohtadesse on pilt ka paigutatud.

Ingliskeelses tekstis on esimene lõik uus rahvusvaheline tekst. Teise lõigu algus aga ühtib eestikeelses tekstis kirjutatuga, kuigi eesti keeles asuvad need mõtted teksti erinevates osades. Mõlemas keeles teises lõigus on aga hästi näha teksti koostamisel sihtrühmadega arvestamist. Eestikeelses tekstis tuuakse näiteid eestlastele tuttavate ja kujutluspilte loovate märksõnadega nagu „Läänemaa talu“, „1970. aastate paneelmaja“ ja „lastetuba“. Ingliskeelses tekstis aga seletatakse väliskülalisele, et eestikeelne sõna „ase“ tähendab nii kodu kui voodit. Kuna ingliskeelses pealkirjas on kasutatud „voodi“ asemel sõna *abode* ehk „kodu“, siis ühendab see selgitus jutu pealkirjaga. Taaskord ühtib venekeelne tekst suures osas ingliskeelsega, kuid kuna venekeelses pealkirjas on kasutatud sõna „voodi“, siis on sõna „ase“ seletamine välja jäetud.

3.4.5. Paralleelilmad

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
Paralleelilmad	Parallel Worlds, <i>Parallel Lives</i>
	<i>Living seems so ordinary because so many elements recur. It is human to rejoice, to mourn, to love and to regret, no matter the time or place. At the same time, everything is unique. Bring in both dimensions – time and place – and each life is so different.</i>
„Paralleelilmad“ heidavad pilgu aastaisse 1939–1989, Teise maailmasõja ja sellele järgnenud suure vastasseisu – külma sõja aega. Näituse peategelased on Eestis sündinud ja siin elanud, siit läinud ja siit viidud, siia tulnud ja siia jäänud. <i>Saa</i> aimu, kuidas Eesti inimesed korraldasid oma elu ja kogesid tegelikult kooliõpikusse jõudnud „suurt ajalugu“.	Parallel Worlds, <i>Parallel Lives</i> talks about the <i>unexceptional and exceptional qualities of life in the 1940–1980 period</i> . The main characters of the exhibition are people who were born in Estonia, who lived here, moved away or were forcibly removed, and the people who have come here and stayed. <i>Their lives and stories are a window we look through into a time when the world was gripped by the great post-World War II standoff, the Cold War</i> . We get an idea of how people lived their lives and experienced the great historical events between the covers of schoolbooks.

Teemanäituse „Paralleelilmad“ pealkiri on inglise keelde tõlgitud kui „Parallel Worlds, Parallel Lives“. Samuti on ingliskeelsele tekstile lisatud sissejuhatav lõik, mis räägib elust ja selle eripärasustest. Põhiteksti sisu on eesti ja inglise keeles sama, kuid inglise keelde on lisatud poeetilisi ja kujundlikke kirjeldusi nagu näiteks „nende elud ja lood on aken, millest vaatame läbi...“. Tundub, et eestikeelse teksti eesmärk on anda edasi näituse sisu, ingliskeelses tekstis tahetakse aga inimeste emotsioone mõjutada ja näitust veelgi paeluvamaks muuta.

Lisaks stiilile paistab silma see, et eesti keeles on teave, et näitus kirjeldab aastaid 1939–1989, inglise keeles on aga arve ümardatud ja kirjas on aastad 1940–1980. Kuna vene keeles on jällegi kasutatud sama rahvusvahelist teksti, siis ka seal räägitakse aastatest 1940–1980.

3.4.6. Talu elu ja talu ilu

Eestikeelne veebileht	Ingliskeelne veebileht
Talu elu ja talu ilu	Rural Life and Rural Beauty

<p>„Eestlane valmistub kogu aeg talveks.“ See ütlus iseloomustab eesti taluelu põhiolemust – oskust põhjamaises kliimas ellu jääda. Talutööde rütm tulenes suvisest ja talvisest poolaastast. Põllutööd ja talvesööda varumine karjale kestsid kevadest hilissügiseni. Talvine aeg, mil päikesevalgust jagus vaid mõneks tunniks, oli metsalangetamise, tubaste tööde ja suhtlemise aeg.</p> <p>Kui palju aega ja vaeva nõudsid talutööd? Kuidas koguti materjali asjade valmistamiseks? Milliseid tööriistu kasutati külades sada ja rohkemgi aastat tagasi? <i>Kuidas saadi lauale leib ja õlu ning kuidas valmisid talurahva töö- ja pidurõivad?</i></p>	<p><i>Estonians are constantly preparing for winter. That saying describes the basic nature of Estonian farm life, which is based on the ability to remain alive in the northern climate. The rhythm of farm work stemmed from the two halves of the year, winter and summer. Farm work and building up a store of winter fodder for the herd lasted from spring to late autumn. The winter, when the sun rose above the horizon for only a few hours, was a time for felling timber, doing indoor work and human interaction. How much time and toil did farm work require? How was material gathered for preparing these things? What sorts of tools were used in villages a hundred and more years ago?</i></p>
	<p><i>The core of the Estonian National Museum collections comes from Estonian rural culture. Many artists among the antique and artefact collectors had a special affinity for the handicraft of rural people, also known as folk art. However, documenting everyday life was also an important goal. The well-endowed collections allow us to represent the facts of daily life and beauty on many farms from the 18th century to the early 20th century.</i></p>

„Talu elu ja talu ilu“ eestikeelne tutvustus on seni käsitletud püsinäituse „Kohtumised“ teemanäituste hulgas kõige otsesemalt inglise keelde tõlgitud. Välja on jäetud vaid küsimus „Kuidas saadi lauale leib ja õlu ning kuidas valmisid talurahva töö- ja pidurõivad?“ Kuigi leivast ja õllest on tõenäoliselt kuulnud ka eesti keelt mitte kõnelevad inimesed, siis võib-olla ei tekitaks siiski leiva, õlle ja talurahva tõlgitud sõnade kooslus välisküllastajatele sellist kujutluspilti, nagu see eestlastele tekitab. Seevastu on ingliskeelsele tekstile lisatud selgitav lõik ERMi museaalide päritolu ja tähtsuse kohta. Sama on tehtud ka venekeelses tekstis.

3.5 Järeldused

Eesti Rahva Muuseumi veebileht on kasutatav eesti, inglise, soome, vene, prantsuse ja läti keeles. Kõige põhjalikum teave on maandumislehel eesti keeles, lehe algkeeles. Sellele järgneb inglise ja siis vene keel, seejärel soome ja prantsuse keel, kõige vähem teavet on läti keelsel lehel. See sobitub muuseumi kommunikatsiooni- ja turundusjuhi Aivi Jürgensoni selgitustega, et

inglise keel on kõige levinum ja rahvusvahelisem keel. Kõige suuremale sihtrühmale antakse kõige üksikasjalikumad teavet.

Väliskülalistele esitatakse Eesti Rahva Muuseumi veebilehel teavet, mis võrreldes eestikeelse veebilehega on rohkem suunatud turistidele. Maandumislehe menüünupud on tõenäoliselt tõlgitud eesti keelest, kuid mitmes võõrkeeles on alles jäetud vaid paar valikut ning menüünupud on välisküllastajatele mõeldud veebilehtedel kohati loogilisemas järjekorras kui eestikeelsel lehel. Väliskülalistele info esitamisel on kõige ühtlasemalt rõhku pandud maandumislehele, välja on toodud muuseumi tutvustus, lihtne on leida asukohakirjeldust ja piletiinfot. Kohalikele küllastajatele pakutav teave on kõige detailsem ja sisaldab erinevat tüüpi tekste muuseumitöös osalemise kohta. Võõrkeeltes käsitletakse seda teemat väga vähe.

Info ERMi veebilehel erineb keelte vahel kohati päris palju. Maandumislehel esinevad keeltevahelised erinevused peamiselt sõnastuses, kellaegade ja kuupäevade vormingus ja mõnel määral ka infohulgas. Sellised erinevused muudavad natuke tekstide stiili, kuid üldine mõte on maandumislehel sihtrühmi arvestades keeltevaheliselt edasi antud. Peamine sisuline erinevus maandumislehel on see, et võõrkeelsetes infokastides on tihti tehtud valik võtta ära eestikeelses infokastis sisalduv täpsem teave hariduse ja teadusega seotud võimaluste kohta. Arvatavasti on põhjuseks see, et õpilastele mõeldud tegevused on kavandatud kohalikke sihtrühmi silmas pidades ja tegevused on plaanitud eestikeelsetena. Kohati tundus, et mõnes kohas olid väikestel tekstijuppidel erinevad tõlkijad, sest näiteks kõrvuti asuvate ingliskeelsetel kellaegade puhul oli kasutatud täiesti erinevat vormingut. Samuti olid mõned nupud maandumislehel tõlkimata jäänud, aga see võib olla põhjustatud ka sellest, et veebilehele lisatakse pidevalt uusi detaile, mida ei jõuta kohe tõlkida.

Keeltevahelisi erinevusi esineb rohkem näituse „Kohtumised“ kirjeldustes. Eesti, inglise ja vene keeles on olemas kõikide püsinäituse alla kuuluvate teemanäituste tutvustused. Soome, prantsuse ja läti keeles antakse informatsioon edasi mõne ülevaatliku lõiguga, milles teemanäitusi täpsemalt ei käsitleta. Eesti, inglise ja vene keeles edasi antud info erineb teemade vahel erineval hulgal. Mõni teema on justkui eesti keelest inglise ja vene keelde tõlgitud ning selle käigus on tehtud keelesisest tõlget ja mõned faktid väliskülaliste jaoks lahti seletatud. Küll aga esineb ka teemasid, mille funktsioon on kõigis kolmes keeles sama, kuid mille inglise- ja venekeelne tekst on koostatud eestikeelsest eraldi.

Väliskülalistega suhtlemise strateegiatena kasutatakse ERMi veebilehel rahvusvaheliste tekstide loomist, keeltevahelist tõlkimist ja vajadusel ka keelesisest tõlkimist. Veebilehti

võrreldes on näha, et tõlkijad ja tekstide koostajad on arvestanud sihtrühmade kultuuriliste teadmiste, tausta ja harjumustega, seda eriti Eestis rohkem kasutatavates võõrkeeltes – inglise ja vene keeles. Vähemalt vene- ja inglisekeelsetel veebilehtedel on näha, et tõlkides on lähtutud funktsionaalse tõlketeooria põhimõtetest – mõtted on edasi antud nii, et sihtrühma kuuluja saab neist tõenäoliselt nii aru, nagu see just talle kõige paremini sobib.

Mõned nupud ja lingid on jäänud võõrkeeltesse tõlkimata, kuid tõlgituna oleks neist kindlasti paljudele külastajatele kasu. Üheks selliseks näiteks on nupp „Vaegnägijatele“. Samuti tunnen, et kella- ja kuupäevavorming ning muu teabe esitamise formaat võiks ühe keele sees olla ühtlane. Võib-olla tähendab see seda, et ühe keele tõlget peaks toimetama üks toimetaja või tuleks koostada lühikesed keeltepõhised tõlkejuhendid. Kuigi soome-, prantsus- ja lätikeelsetel veebilehtedel on võrreldes eesti-, inglise- ja venekeelsete lehtedega vähe teavet, siis arvan, et ka nõudlus nende keelte järgi on väiksem ja väliskülalistele sellega suurt probleemi ei tekitata. Üldiselt aga arvan, et ERMi tõlkepoliitika loomisel on arvestatud erinevate sihtrühmade ja nende taustateadmistega.

Kokkuvõte

Tartu linn on aastal 2024 Euroopa kultuuripealinn, selle kultuurisündmuse keskmes asub Eesti Rahva Muuseum. Ajendatuna muuseumi külastatavuse tõenäolisest kasvust ja minu isiklikust huvist veebilehete vastu oli magistritöö eesmärk saada teada, kuidas Eesti Rahva Muuseum suhtleb veebilehe kaudu väliskülalistega ja milliseid strateegiaid selleks kasutab. Püüdsin leida vastuseid järgmistele uurimisküsimustele: millist infot väliskülalistele esitatakse ja kas see erineb kohalikele külastajatele pakutavast teabest, mil määral info ERMi veebilehel keelte vahel erineb ja mis strateegiaid väliskülalistega suhtlemisel kasutatakse. Töö teoreetiline raamistik koosneb muuseumide, Eesti muuseumide ja Eesti Rahva Muuseumi olemuse tutvustusest, muuseumitekstide ja nende ülesannete, muuseumitõlke ja funktsionaalse tõlketeooria kirjeldusest. Analüüsi aluseks oli Eesti Rahva Muuseumi veebilehe maandumisleht ja püsinäituse „Kohtumised“ tutvustus.

Muuseumil on oluline roll ühiskonnas teabe vahendamisel, pärandi säilitamisel ja kättesaadavaks tegemisel. Eestis on riigimuuseumid, riigi sihtasutuse muuseumid, munitsipaalmuuseumid, avalik-õigusliku isiku muuseumid ja eramuuseumid. Eesti Rahva Muuseum on pika ajaloo riigimuuseum, mis asutati 1909. aastal ning mis on läbi ajaloo saanud Eesti üheks rahvuslikuks sümboliks. Tänapäeval näeb Eesti Rahva Muuseum oma arenguvajadustes ette sihtgruppide ootustele vastamist ja ühiskonna digiteerimisega kaasas käimist.

Suhtlus külastajatega on muuseumide jaoks saanud järjest olulisemaks, sest külastajatest sõltub nende elujõud. Suhtlus muuseumi ja külastaja vahel on muutunud isiklikumaks ja oluliseks peetakse erinevate sihtrühmadega arvestamist. Rahvusvaheliste külastajatega suhtlemise strateegiatena kasutatakse näiteks tõlget, rahvusvahelise teksti loomist, kultuuriliselt kohandatud tekstide loomist ja kohalikes keeltes tekstide loomist.

Muuseumitekste saab jagada laias laastus kaheks: tekstid muuseumis ja muuseumid kui tekstid. Muuseumitekstid võivad olla näiteks brožüürid ja sildid seinal, aga ka viisid, mil muuseumid külastajatega suhtlevad. Makrotasandil on muuseumitekste võimalik eristada žanri järgi, keskmisel tasandil erinevate lingvistiliste ja visuaalsete viitamisvahendite järgi ja mikrotasandil teksti sisu järgi. Selles magistritöös keskendun muuseumitekstidele veebilehel, seega on oluline meeles pidada, et veebitekstidega kaasnevad ka tehnilised aspektid.

Muuseumitõlge võib tähendada nii keelesisest, keeltevahelist kui ka intersemiootilist tõlget. Muuseumitõlge on nii muuseumiga seotud tekstide tõlkimine kui ka muuseumi kaudu

kultuuri edasi andmine. Tuginedes funktsionaalsele tõlketeooriale on muuseumitõlke puhul väga oluline see, mis eesmärgi tõlge täidab. Tõlkimine muuseumide kontekstis eeldab arvestamist sihtrühmade kultuuriliste ja taustateadmistega seotud erinevustega, küllastajate ootuste ja lähteteksti funktsioonidega.

Eesti Rahva Muuseumi veebilehe analüüsis käsitlesin veebilehe eesti-, inglisi-, soome-, vene- prantsus- ja läti keelsete veebilehtede maandumislehti ning näituse „Kohtumised“ tutvustusi. Analüüsist nähtus, et väliskülalistele veebilehti luues ja tõlkides on rõhutatud just turistidele suunatud teabe tähtsust ja kättesaadavust. Muuseumitöö ja haridusega seotud teavet esineb eestikeelsel lehel teistest keeltest märgatavalt rohkem. Näituse „Kohtumised“ kirjeldused on eesti-, inglisi- ja venekeelsetel veebilehtedel sarnase pikkuse ja sisuga, kuid teistes saadavalolevates keeltes on selle teksti pikkuseks vaid paar lõiku.

Väliskülalistega suhtlemise strateegiatena kasutatakse ERMi veebilehel suurt osa teoorias välja toodust. Veebilehel oli võimalik märgata rahvusvahelisi tekste, keeltevahelist tõlkimist ja keelesisest tõlkimist, viimast eriti näituse „Kohtumised“ inglisi- ja venekeelsetes tekstides. Veebilehe eri keeltes koostatud versioonides oli kohati näha seda, et mõned nupud ja lingid olid jäänud tõlkimata ning erinevate keelte siseselt on ruumi keelekasutuse ühtlustamiseks. Keelekasutuse ja disainiga seotud erinevused muuseumitekstides erinevates keeltes võivad mõjutada eri sihtgruppide arvamust *muuseumist kui tekstist* ehk muuseumist endast. Seetõttu ongi oluline, et kasutatud suhtlusstrateegiad vastaksid sihtrühma vajadustele. Üldiselt aga tundus, et veebilehte oli tõlgitud võimalikke sihtrühmi silmas pidades.

Kasutatud kirjandus

Cranmer, R. (2016). Communicating with International Visitors – the Case of Museums and Galleries. *Cultus*. 9(2), 91–105.

Eesti Rahva Muuseum (2023). *Muuseum*. Loetud 13.12.2023 aadressil <https://www.erm.ee/et/content/muuseum>

Eesti Rahva Muuseum (2023a). *Lugu*. Loetud 13.12.2023 aadressil <https://www.erm.ee/et/muuseum/oma-maja/lugu>

Eesti Rahva Muuseum (2023b). *Ajalugu*. Loetud 13.12.2023 aadressil <https://www.erm.ee/et/content/ajalugu>

Eesti Rahva Muuseum (2023c). *Arengukava 2021-2025*. Loetud 13.12.2023 aadressil <https://www.erm.ee/et/ermi-arengukava-2021-2025>

Eesti Rahva Muuseum (2024). Eestikeelne maandumisleht. Loetud 28.03.24 aadressil <https://www.erm.ee/et>

Eesti Rahva Muuseum (2024a). Inglisekeelne maandumisleht. Loetud 28.03.24 aadressil <https://www.erm.ee/en>

Eesti Rahva Muuseum (2024b). Loetud 23.04.2024 aadressil <https://erm.ee/et/kontakt/uldkontakt>

Eesti Rahva Muuseum (2024c). Loetud 24.04.2024 aadressil <https://erm.ee/et/naitud>

Eesti Rahva Muuseum (2024d). Kontakt. Loetud 24.04.2024 aadressil <https://www.erm.ee/et/content/kohtumised>

Eesti Rahva Muuseum (2024e). Encounters. Loetud 24.04.2024 aadressil <https://www.erm.ee/en/content/encounters>

ETIS (2020). Alar Karis. Loetud 23.04.2024 aadressil https://www.etis.ee/CV/Alar_Karis

Folaron, D. (2010). Web and Translation. *Handbook of Translation Studies Online*. 5, 446–450. <https://doi.org/10.1075/hts.2016.web1>

ICOM (2022). Museum Definition. Loetud 15.12.2023 aadressil <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/>

Jakobson, R. (1959). On Linguistic Aspects of Translation. Loetud 25.04.2024 aadressil: <https://web.stanford.edu/~eckert/PDF/jakobson.pdf>

Koduvere, J. H. (2022). Keeltevaheline tõlge Tartu Ülikooli muuseumis. Tartu Ülikooli magistritöö. Loetud 06.12.2023 aadressil <https://dspace.ut.ee/items/7af993ba-6e22-4c12-899c-d581597d113b>

Kultuuriministeerium (2023). *Muuseumid Eestis*. Loetud 14.12.2023 aadressil <https://www.kul.ee/kultuurivaartused-ja-digitaalne-kultuuriparand/muuseumid/muuseumid-eestis>

Liao, M. (2018). Museums and creative industries: The contribution of Translation Studies. *The Journal of Specialised Translation*. 29, 45–62.

Loogus, T., Anderson, J. (2024). Communication with international visitors: Interlingual Translation practice in the University of Tartu Museum. *Babel*. <https://doi.org/10.1075/babel.00395.loo>

MuuS (2023). Muuseumiseadus. RT I, 11.03.2023, 47. Loetud 14.12.2023 aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019103?leiaKehtiv>

Neather, R. (2021). Museums and translation. *Handbook of Translation Studies Online*. 5, 159–164. <https://doi.org/10.1075/hts.5.mus2>

Nord, C. (2010). Functionalist approaches. *Handbook of Translation Studies Online*. 1, 120–128. <https://doi.org/10.1075/hts.2016.fun1>

Ravelli, L. J. (2006). *Museum Texts. Communication Frameworks*. New York: Routledge.

Statistikaamet (2022). *Rahvaloendus. 76% Eesti Rahvastikust oskab mõnda võõrkeelt*. Loetud 13.12.2023 aadressil <https://rahvaloendus.ee/et/uudised/rahvaloendus-76-eesti-rahvastikust-oskab-monda-voorkeelt>

Statistikaamet (2023). *Eestis kõneldakse 243 emakeelt*. Loetud 18.12.2023 aadressil <https://www.stat.ee/et/uudised/eestis-koneldakse-243-emakeelt>

Tartu 2024. (kuupäev puudub). *Kultuuripealinnast*. Loetud 15.12.2023 aadressil <https://tartu2024.ee/kultuuripealinnast/>

Sütiste, E. (2021). Intersemiotic translation. *Handbook of Translation Studies Online*. 5, 127–134. <https://doi.org/10.1075/hts.5.int7>

UNESCO (2023). *World Heritage*. Loetud 20.12.2023 aadressil <https://whc.unesco.org/en/about/>

Zethsen, K. K. (2021). Intralingual translation. *Handbook of Translation Studies Online*. 5, 135–142. <https://doi.org/10.1075/hts.5.int8>

Zheng, W. (2017). Introduction of Functionalism and Functional Translation Theory. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 185, 623–627 <http://dx.doi.org/10.2991/ssehr-17.2018.136>

Summary

Tartu will be the European Capital of Culture in 2024, with the Estonian National Museum at the heart of the event. Motivated by the likely increase in the number of visitors to the museum and my personal interest in websites, the aim of the thesis was to find out how the Estonian National Museum communicates with foreign visitors via its website and what strategies it uses to do so. I tried to find answers to the following research questions: what information is presented to foreign visitors and whether it differs from the information provided to local visitors, to what extent information on the ERM website differs between languages and what strategies are used to communicate with foreign visitors. The theoretical framework of the thesis consists of an introduction to the nature of museums, Estonian museums and the Estonian National Museum, a description of museum texts and their functions, museum translation and functional translation theory. The analysis was based on the landing page of the website of the Estonian National Museum and the presentation of the permanent exhibition “Encounters”.

Museums play a significant role in society in providing information, preserving heritage and making it accessible. In Estonia, there are state museums, state foundation museums, municipal museums, public museums, and private museums. The Estonian National Museum is a state museum with a long history, founded in 1909, which has become one of Estonia's national symbols throughout history. Today, the Museum's development needs include meeting the expectations of its target groups and keeping pace with the digitalization of society. The relationship with visitors has become increasingly important for museums, as their vitality depends on their visitors. The relationship between the museum and the visitor has become more personal, and it is considered important to take into account the different target groups. Examples of strategies for communicating with international visitors include translation, the creation of international texts, the creation of culturally adapted texts and the creation of texts in local languages.

Museum texts can be broadly divided into two categories: texts in museums and museums as texts. Museum texts can be, for example, brochures and labels on the wall, but they can also be ways in which museums communicate with visitors. At the macro level, museum texts can be differentiated by genre, at the medium level by the different linguistic and visual reference tools, and at the micro level by the content of the text. In this thesis, I focus on museum texts on websites, so it is important to bear in mind that there are technical aspects to online texts.

Museum translation can mean translation within a language, translation between languages and intersemiotic translation. Museum translation is both the translation of museum-related texts and the transmission of culture through a museum. Based on a functional theory of translation, the purpose to be served by a translation is important in museum translation. Translation in the context of museums requires considering differences in the cultural and background knowledge of the target audiences, the expectations of visitors and the functions of the source text.

In the analysis of the website of the Estonian National Museum, I looked at the landing pages of the Estonian, English, Finnish, Russian, French, and Latvian pages of the website and the introductions to the exhibition “Encounters”. The analysis showed that when creating and translating websites for foreign visitors, the importance and accessibility of information aimed specifically at tourists was emphasized. Information related to museum work and education is significantly more prevalent in Estonian than in other languages. The descriptions of the "Encounters" exhibition are of similar length and content in Estonian, English and Russian, but in the other available languages the text is only a few paragraphs long.

The strategies for communicating with foreign visitors on the ERM website use much of what is presented in the theory. International texts, cross-lingual translation and intra-lingual translation could be observed on the website, the latter especially in the English and Russian texts of the exhibition “Encounters”. In the different language versions of the website, it was sometimes noticeable that some of the buttons and links had not been translated and that there was room for harmonization of language use within the different languages. Differences in language use and design in museum texts in different languages can affect the way different audiences perceive the *museum as a text* or the museum itself. It is therefore important that the communication strategies used are appropriate to the needs of the target audience. Overall, the website seemed to have been translated with the potential target audiences in mind.

Lisad

Lisa 1

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kertu Paas,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

„Tõlkepraktika Eesti Rahva Muuseumi veebilehel“,

mille juhendaja on Terje Loogus,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kertu Paas

24.05.2024

Olen lõputöö kirjutanud iseseisvalt. Kõigile töös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõtteliste seisukohtadele ning muudest allikaist pärinevatele andmetele on viidatud.

Autor: Kertu Paas

24.05.2024